4ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 783 Կ. ՊՈԼԻՍ

ՇԻՆԳՇԱԲԹԻ 15/28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1904

11 ԶԻԼԳԱՏԷ 1321 — 15 ՔԵԱՆՈՒՆԸ ՍԱՆԻ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պաղչէ Ալի Մասաէթ, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ նա չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوهانس فریده
اداره‌خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱՆԱՁՈՒԹԻՒՆՔ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԷ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԾԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

Երաժշտութիւնը կերպ մըն է արուեստագիտական արտայայտութեան, որն որ գրականութեան, քանդակագործութեան, նկարչութեան և ճարտարապետութեան բացատրական վիճակէն դուրս է։ Գրականութիւնը կը նկարագրէ մեր յուզմանց, ըմբռնողութեանց և տպաւորութեանց կենդանացումը, ոգեւորումը. քանդակագործութիւնը, անշունչ իրի մը, դրսերեւոյթի նմանութիւնը կուտայ քիչ թէ շատ անձնական հանգամանքի և յուզմանց ազդեցութիւնը պարզելով անոր վրայ. նկարչութիւնը գոյներու զանազանութեամբ կը կենդանացնէ քանդակագործութեան և կամ ճարտարապետութեան ազդեցութիւնը. դերասանութիւնը ձայնական դիւրազարձութեամբ, շարժմանց փոփոխականութեամբ կեանքի շարժուութիւն մը կուտայ քանդակագործութեան և նկարչութեան ձեւերուն. սակայն երաժշտութիւնն է որ կը մարմնացնէ ներքին զգացումները որոնց ազդեցութիւնները լիուլի յայտնել անկարող կը մնան վերոյիշեալ արուեստներն, նոյն իսկ իրենց կատարելագործման գագաթնակէտին մէջ։ Դարեր առաջ քանդակագործութիւնը եղած է միակ միջոցը մարդկային կեանքը պատկերացնելու, դէթ սահմանափակ վիճակի մէջ, այսօր երաժշտութիւնն է հոգւոյն անահման յուզումներուն մասնաւոր, անհատական և առանձին խօսուն ոյժը, շատ ետ ձգելով զայն գրեթէ իր անկատարելութեան մէջ։ Զինական պատմական տիպոյ շարքի մը մէջ սապէս գրուած է. «Երաժշտութիւնը կարող էր երկինքը երկիր իջեցնելու»։ Երաժշտութիւնը դիւրազգածութեան խանդաղատանքի, սիրոյ մեղմ զգացողութեանց զարթնումն է որ մեզ քիչ յետոյ անձնուիրութեան կը տանի, կը բարձրացնէ մեզ վսեմութեան ոգւոյն, մեր զօրաւոր և խառն զգացումները գրգռելով։ Dr. Seemann շատ իրաւամբ ըսած է. «Զգայման աւելի ազդու զօրութիւն մը թաքուն է երաժշտական խաղի մը մէջ քան երեսներով գրուածքներու մէջ»։ Մեր ամենօրեայ երգերուն բուն իսկ սէրը եղած է իբր բնաբան։ Ինչպէս Herbert Spencer դիտել կուտայ «Երաժշտութիւնը կ'արթնցնէ անչարժ զգացողութիւններ, որոնց կարելիութեան վրայ չէինք խորհած և նշանակութիւններն իսկ չէինք գիտցած»։ Նոյնպէս ուրիշ մէկն ալ կ'ըսէ «Այնպէս բաներու վրայ կը խօսի՝ զորս չենք տեսած և չպիտի տեսնենք ալ...»։

×

Վերը երաժշտութեան էականութեան և իր ազդեցութիւններուն վրայ յիշելովս, ուրիշ նպատակ մը չկար այլ ցուցնել թէ ինչպէս երաժշտութիւնն ալ բարեշրջման օրէնքներուն ենթակայ եղած է, և այս՝ չատ դիւրաւ պիտի կարենանք հակնալ քիչ մը վարը։

Շատ զգալի տարբերութիւն մը կը տեսնուի քառաձեռնիի (quadrumana) մի քանի ցեղերու չափահաս սեռերու մէջ՝ իրենց ձայներու ուժգնութեան և ձայնական գործարաններու զարգացման մէջ։ Քիչ չատ մարդս ալ ժառանգած կ'երեւի այս տարբերութիւնը իր նախայրերէն (progenitor) էրիկ մարդոց ձայնական լարերը՝ իգական սեռին և կամ մանկան ձայնական լարերէն մէկ երրորդ անգամ աւելի երկայն են։ Միեւնոյն արդիւնքը կրնանք ունենալ, ինչպէս կենդանիներուն վրայ ալ, ամորձաւութեամբ (emasculation իգացնել) «որովհետեւ կ'արգիլէ վահանակերպին (thyroid) կարեւոր աճումը, ինք ըլլալով առաջին պատճառը լարերուն երկնալուն (Owen «Anatomy of Vertebrates)։ Այս տարբերութեանց իբր հաւանական պատճառ՝ արական սեռին իսկական գործարաններուն աւելի յաճախ գործածութիւնը կ'երեւի սիրոյ, նախանձողութեան և այլ զգացմանց գրգռուելովը։ Դիտուն մը իր մէկ գրուածքին մէջ սապէս կը խօսի. «Մարդկային տարբեր ցեղերու մէջ ձայնը և խուչափղի ձեւը կը տարբերի, սակայն թաթարներու և Զինացիներու մէջ արական սեռին ձայնը գրեթէ երբեք տարբերութիւն չունի իգական սեռին ձայնէն, ուրիշ ցեղերու մէջ եղածին պէս։ Պէտք չէ միեւնոյն ատեն էրիկ մարդոց կարողութիւնը և սէրը՝ երգելու կամ երաժշտութեան մասին նկատողութենէ զանց առնուի, ինչ որ սակայն սեռերու մէջ տարբերութիւն դնելու չափ յատկութիւն մը չէրնար համարուիլ։ Այս իրողութիւնը յայտնապէս կ'երեւի միջոցներու և կարգ մը սարդազգիներու արու սեռին մէջ «որոնք իրենց յատուկ գեղեցկօրէն չինուած ձայնական գործարաններուն միջոցաւ կամայ ձայներ կը հանեն, միեւնոյն խաղերու ներդաշնակ կրկնութեամբը նոյն իսկ մեր ականջներուն ախորժելի» (Dr. Scudder «Notes or. stridulation»)։ կենդանիներուն ձայնական գործարաններու գործածութեան բուն և բացարձակ նպատակը զիրար հրապուրելու մէջ կը կայանայ, այս փորձուած բան մըն է։ Օդային և ջրային ողնայարաւորներու ստորին դասակարգերուն մէջ ձայնական գործարանները յղութեան եղանակին մէջ կը գործածուին, արուներու մօտ աւելի զարգացած ըլլալով։ Մեր հասարակ թռչնոց վրայ կրնանք տեսնել, որոնց արուները, գրեթէ կ'երգեն չատ անգամ գործիական երաժշտութեան նմանութիւն տալով. և այս իբրեւ սիրաբանութեան միջոց իրենց մէջ։ Թերեւս սակէս հարցում մը ընել ուզողներ ըլլան թէ ինչպէս կենդանիներն և մարդիկ կարող կ'ըլլան երաժշտական խաղերը պարզ ձայներէն զանազանել. այս մասին տարբեր ենթադրութիւններ կրնան ըլլալ, բայց ըստ իս աս է հաւանականութիւնը թէ ձայնը զգացողութիւն մըն է տարբեր ժամանակամիջոցներու մէջ օդային պարզ թրթռումներու էակցութենէն առաջ եկած, որոնց իւրաքանչիւրը այնպէս կանոնաւորապէս կ'ընդհատեն զիրար, որ չենք կրնար անչատութիւն մը որոշել, ուրեմն չարաւնական թրթռումներու պակասութեամբ է որ երաժշտական խաղերը կը զանազանուին պարզ ձայներէ։ Զանազանելու կարողութիւնը նոյն իսկ կենդանեաց ստորին դասակարգին վրայ ալ կը տեսնուի, զոր օրինակ ողողապատեանները (crustaceans) տարբեր երկայնութեամբ լողական մազեր ունին որոնց յարմար երաժշտական ձայնի մը գրգռումին տակ կը թրթռան։ Նոյնպէս չատ մը նշանաւոր դիտումներ վաստակութեամբ կը յիշեն թէ նոյն իսկ սարդերը կ'ախորժին երաժշտութենէ։

Mr. R. Brono իր կենդանախօսութեան մէջ սապէս կը գրէ «փեկերը երաժշտութիւնը հակնալու կարողութիւն ունին և դայն լսելու այնչափ փափաք ունին որ հին ատենները ինչպէս հիմա ալ, զանոնք որսալու իբրեւ կարեւոր միջոց երաժշտութիւնը կը նկատեն։» Եւ արդ, գժուարութիւն մը չի տեսնուիր երբէք մարդոց կամ կենդանիներուն երաժշտական խաղերը զանազանելու և զանոնք իրենց կազմիչ պարզ թրթռումներուն վերածելու մէջ, և այս ալ գրեթէ անդիտակցաբար։ Արդի գործիական (նուագարանական) երաժշտութեան հիմք կամ ծագումը, բնազդմամբ մարդուս երգելու ոյժը և փափաքը եղած է, բաղդ մը իրեն համար կեանքը աւելի անուշ վայելելու։ Մարդկային ամէն ցեղերու մէջ, այս յատկութիւնը քիչ չատ կ'երեւայ, թող թէ երբեմն չատ յետին վիճակի մէջ, սակայն տարբեր ժամանակամիջոցներու և տեղերու մէջ այնպէս տարբեր և զարմանալի կերպով զարգացած է որ, երաժշտութիւն մը որ ախորժելի է այսինչ ժամանակամիջոցին կամ ժողովուրդի, անախորժ կը թուի ուրիշ ժամանակամիջոցի մը կամ տարբեր ժողովուրդի։ Dr. Seemann իր (Journal of Anthropolog)ին մէջ բացորոշապէս կը ցուցնէ թէ «Արեւելեան կողմերը ճամբորդելով՝ երաժշտութեան տարբեր լեզու մը պիտի գտնանք, ուրախութեան և խաղի երգերը մերիներն պէս փոխանակ «Մեյնցրէի»ի վրայ ըլլալու, միշտ «Մայնցր»ի վրայ գտնալով։ Երաժշտական խաղեր արտադրելու և զանոնք գնահատելու կարողութիւնը մարդուս վերայ չատ կանուխէն տեսնուած է, հաստատող իրողութիւններ պակաս չեն այս մասին, ինչպէս սրինգներ, Եղնիկի և հիմա գրեթէ կորսուած եղող կենդանիներու ոսկորներէն և եղջիւրներէն շինուած։ Հին պատմական ժամանակներու մէջ երաժշտութիւնը երեք կարեւոր վիճակներու ենթարկուած է, իւրաքանչիւրը նուագարաններու տարբեր դասակարգէ մը յատկանիշուելով, հիմա բարբարոսներու մէջ գործածուածներուն նմանութիւնը աւելի կ'ամրապնդէ յիշուած ենթադրութիւնը։ Առաջին վիճակին մէջ բախումով նուագարանները կը կարծուին, երկրորդին՝ փչական նուագարանները ժամանակի և քաղաքակրթութեան համեմատ, երրորդին՝ ամէն ցեղի իրեն յատուկ լարաւոր նուագարաններով, բայց դեռ տարակոյս կայ արդի մասնաւորապէս զարգացած կարգ մը նուագարաններու ծագման մասին, ինչպէս Օրկան եւայլն։ Երգելու արուեստն չատ հին է և հիմա իսկ մարդկային ամէնէն ստորին ցեղերու գործածութեան մէջ, բանաստեղծութիւնը որ իր ծագումը երաժշտութենէ առած է, մեր ծագման պատմութեան չափ հին է նոյն իսկ առասպելական ժամանակներէն մնացած։ Կը տեսնենք որ երաժշտական կարողութիւնները որոնք անպակաս են ամէն ցեղերու մէջ ինչպէս կազմ և բարձր զարգացման միտում ունին և ունեցած են։ Ասոր իբրեւ փաստ Հօթէնթոթներու և Խափչիկներու երաժշտեան մասին ունեցած կարողութիւններէն կրնանք հակնալ հակառակ իրենց երկրին անգրագիտութեանը, ինչ որ մենք երաժշտութիւն կը կոչենք։ Ուստի մարդոց վայրենի ցեղերուն մէջ երաժշտութեան բարձր զարգացման մը միտումը կրնայ առաջ եկած ըլլալ մեր կէս-մարդկային նախայրերու երաժշտութեան կոչ ձեւի մը գործածութեամբը և կամ տարբեր նպատակի մը համար ձայնական գործարաններու տէր ըլլալնէն։

Բոլոր այս իրողութիւնները կարող են ցուցնել թէ երաժշտական խաղերը կամ ներդաշնակութիւնները մեր նախայրերը գործածած էին սիրաբանութեան եղանակին և կամ տարբեր պարագաներու մէջ, ինչպէս նախանձոտութեան, մրցակցութեան, եւայլն։ Բարեշրջման սկզբունքին բոլորովին հակառակած կ'ըլլանք երբ խորհինք թէ երաժշտութիւնը զարգացած ըլլայ ոգեւորեան բարբառի մը նօթերէն, որովհետեւ յայտնի բան մըն է որ լեզուն մարդոց ամէնէն վերջին կատարելագործուած արուեստն է, և երբէք սխալած չենք ըլլար երբ լեզուի մը զարգացման պայման ընդունինք երաժշտութիւնը, ինչպէս ընդունած ենք պարելու, բանաստեղծութեան և այլոց ծագումը։ Ահա այսչափ կարող եղած են հակնալ թէ երաժշտութիւնը ծագում առած է մեր նախահայրերու սիրաբանութեան եղանակին մէջ զիրար հրապուրելէ և թէ այս յատկութեան գրեթէ արու սեռին վերաբերիլը, ինչպէս ստորին կարգի կենդանիներուն մէջ տեսանք։ Բայց ոմանք ալ կը խորհին թէ քանի որ էրիկ մարդոց ձայնէն աւելի կանանց ձայնը անուշ է, անոնք պէտք է պատճառ եղած ըլլան երաժշտութեան ծագման արու սեռը հրապուրելու համար։ Եթէ այսպէս ալ է, մեր նախահայրերու բաւականաբար մարդացումով իրենց կիները օգտակար գերի մը բռնէէ, շատ աւելի առաջ եղած ըլլալու է։ Կը կարծեմ թէ բաւական ամիսոի գաղափար մը կրցի տալ երաժշտութեան ծագման մասին, և հարկ կը տեսնեմ գիտունի մը խօսքը մէջ բերելով յօդուածիս վերջ տալ թէ «Առաջին լեզուն մարդոց մէջ երաժշտութիւնն էր և թէ մեր գաղափարները յօդուածաւոր ձայներով բացատրելէ առաջ, անոնք խաղերով կ'իմացուէին, զանազանուելով կարեւորութեան և սաստկութեան տարբեր աստիճաններու համեմատ։»

ԶԱՐԵՀ Վ. ԿԱՐԱՊՕ

ԾԱԽՈՒԱԾ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ

ԿԵՍԱՐԻԱ, 29 Դեկտ. 1903

Պատ. Մանզումէիդ 749 թիւին մէջ «Ծախսուած Եկեղեցիներ» վերնագրով յօդուած մը նուիրած էր Տիար Մնովք Արմէն, Կեսարիայէն Բիւզանդիոնի գրուած մեր յօդուածէն առնելով նիւթը։

Զէնք կարծեր թէ դարավերջիկ լուր մը կը յանձնենք մամուլին, երբ Կեսարիոյ Ս. Լուսաւորչի բարեգործումին համար գրեցինք թէ 180 ոսկի առնուած է կանանց վերնատան հաշուոյն։ Իրաւ է, եկեղեցւոյ նշանաքանին չի պատշաճիր առուծախի գաղափիկ բացատրութիւնը, տափակ բացատրութիւնը, նիւթի հետ առնչակից դիտաւորութիւնը բնաւ չի վայլեր այդ յարկին, որ աղօթքի տուն է, որուն կամարներուն մէջ 1900 տարիներէ ի վեր տարին քանի մը անգամ կը լսուի թէ այդ տունը աղօթքի տուն է։

Բայց խնդիր է թէ այդ տուրբ յարկը պահած է այն դիրքը՝ նիւթէն վեր, հոգեկան, բարոյական, գաղափարականը։ Եթէ պահած է և Կեսարիոյ թաղականները ժպրհած են խախտել զայն, սրբապղծութիւն մը գործած են, այն ատեն կ'արժէ որ լրագիրները արձագանգ ըլլան։

Տիար Մնովք Արմէն եկեղեցիին մէջ դրամի ձայնէն կը խրտչի, թէ առուծախէն. որոնք, մին թէ միւսը, սովորական բաներ են առ մեզ, թէեւ պախարակելի։ Պէտք է հաստատել թէ նորօրինակ լուր մը չէր զոր տուինք։

Կեսարիոյ եկեղեցիները իրենց պատուաւոր տեղերը տրամադրելի ըրած են իրենց պատուաւոր ծուխերուն և այս՝ անտարակոյս, ոչ առանց փութարէին։ Բայց՝ միայն Կեսարիա չէ, որ քիչ մը աւելի դրական ըլլալով, կրօնքի վսեմութիւնը յարգած չըլլայ, քրիստոնեական հաւատարութիւնը, անխորական հաւատարութիւնը մեծարած չըլլայ։ Ու Կեսարիոյ մեծ աղաները և ո՛չ իրենց Ազնուափայլ Տիկինները մինակ չպիտի մնան տաճարին մէջ, աղօթքի ատեն ցնցոտիներ հագնողներ, խեղճ աղքատներ իրենց քովը չընդունողներու խումբին մէջ։

Փոքր Ասիոյ աւելի խորերը աղօթքի տան մէջ աղքատներէն բաժնուող հարուստներ կան ու կան. արդէն աղքատները ո՞ւր կրնան մտնել պանծալով։ Գիտեմ, Տիար Մնովք Արմէն, ճիշդ այս դիտաւորութիւնով կ'ուզէք որ հոն, եկեղեցին կարենան մտնել աղքատները։ Շատ բարի էք, սիրելիս։ Բայց ո՞վ կ'արգիլէ զանոնք։ Մրբ տեղի կոչ լսած էք, նոյն իսկ ուրիշ եկեղեցիներու մէջ։ Մի գայթակղիք այդ բառէն, անանկ եկեղեցիներ կան նոյնիսկ ձեր բնակած քաղաքին մէջ, ուր ջոջերը ունին իրենց յատուկ տեղը(*)։ Թերեւս ծախելու գործողութիւնը ձեր ջիղերուն գպած ըլլայ։ Բայց թող չի խռովի ձեր սիրտը։ Հայ եկեղեցին, իր դժբաղդութենէն, ունի անանկ ճամբաներ որ անել կը թուին ոմանց համար. բայց ան գիտէ ամէն անգամ վերերուիլ բաց ճակատով։ Զոր օրինակ, եկեղեցին պէտք ունի նորոգութեան.—Անոր խաչերը, մասունքները, վարագոյրները, շարժական ամէն ինչ կը ծախուին, բայց իսկապէս ոչինչ կը ծախուի...։ Եթէ ներկայ ըլլայիք այդ մեզասին, ապահովապէս նոյն ժամուն իսկ Մանզումէի մէջ պիտի փութայիք գրել սա վերնագրով,

«Մասունքները, մեր նախահարց նշխարքնե՛ր, ձեռքէ կ'ելլէն կարի՞»։

Մի գայթակղիք սիրելիս, ահարկու յայտնութիւն մը չէ։ Ս. Լուսաւորչի վերնատունը մէկ մէկ նստելու տեղ այս ինչ կամ այն ինչ տիկնոջ տրամադրելի ըրած է թաղականութիւնը, ի փոխարէն այն գումարին՝ զոր նոյն Տիկնոջ բարեպաշտութիւնը դրած է իրեն և կեղեցւոյ բարեգործումի հաշուոյն տալու։

Մի վախնաք, փոխանցման գործողութիւն չկայ. տեղը քուկդ է դարձեալ։

(*) Ծ. Խ.— Մենք անանկ Հայ Եկեղեցի մը չենք յիշեր մայրաքաղաքիս մէջ։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԹԵՐԹՕՆԸ

289

ՔԱՍԻՄ

ԿՆՋՈՍ ՀԱՆԳՈՅՑ ՄԸ

ՎԷՊ
ՏԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՍ

(Քսան տարի եսէր)

Դ.

Իրիկուան երբ Սեփոն տուն վերադարձաւ, վարժուհին անոր ալ հաղորդեց իրողութիւնը, որ չկրցաւ զարմանքը զսպել և խոստովանելով իրենց ենթադրութեան անստոյգ ըլլալը։

—Ուրեմն սխալեր ենք, ըսաւ, եթէ Սիրարփի Մելինէի զաւակը ըլլար, բնականաբար պիտի յօժարեր Յակոբիկի անոր հետ ամուսնանալուն, միւս կողմէ սակայն՝ եթէ նշանտուք ընել ուզեն, մենք չենք կրնար բան մը ըսել, առանց Սիրարփիի մօր հաւանութիւնը առնելու։

—Ո՞ւր պիտի գտնանք Սիրարփիի մայրը, առարկեց վարժուհին, հիմա որ Մելինէ իր յօժարութիւնը տուաւ, մենք պէտք է արգելք ըլլանք աղջկան բախտին, Շարամոլներէն ազէկ տեղ պիտի գտնանք, երբ աղջիկն ու մանչն ալ այնչափ կը սիրեն զիրար։

—Չեմ գիտեր, յարեց Սեփոն վրճռական չեչտով մը, առանց մօրը հրամանին՝ ես չեմ կրնար աղջիկը հարս ընել. տեսնանք ասանկ ծանր պարագաներուն ատեն մէջտեղ կ'ելլայ ան, ուր կամքը կը յայտնէ, քանի որ ուրիշ անգամներ ալ գրած է թէ միշտ կը հետաքրքրուի մեր կեանքով ու տեղեակ է մեր չուրջ անցած դարձածներուն։

Երկու ամուսիններ երկարօրէն խորհրդակցեցան, վարժուհին չէր ուզեր անտեղի ձգձգումներով դէմ կենալ Սիրարփիի բարեբախտ ամուսնութեան, մինչդեռ Սեփոն ամէն պարագայի մէջ մօրը հաւանութիւնն առնելու սկզբունքին վրայ հաստատապէս կեցած էր։

Շարամոլներն ալ միւս կողմէ ո՛չ նուազ մտահոգութեան մէջ էին։ Մելինէի մօրեղբայրը Սարգիս տեղեակ էր Սիրարփիի ամբողջ անցեալին ու օրիորդ Շարամով հիմա զայն համոզելու միջոցներուն վրայ կը խորհէր։ Ինչ որ դիւրին գործ չէր։

Հակայ մարդը հիմա առջի կորովը չունէր և ծերացած, ընկերութենէ քաշուած կեանք մը կը վարէր թէեւ, սակայն բնաւ աչքէն չէր վրիպեցներ Մելինէն որուն ամէն գործերուն ինք կը հսկէր հայրաբար և հարկ եղած ատեն, քիչ մ'ալ տիրաբար։

Ասանկ խստապահանջ մարդու մը խօսք հակցնել ամէնէն դժուար գործն էր բնականաբար, որուն համար ուզեր կը ճաթեցնէր Մելինէ ու օր աւուր կը յետաձգէր նոր միջոց մը գտնելու յոյսով։

Սարգիս տեղեակ էր արդէն Յակոբիկի ու Սիրարփիի փոխադարձ զգացումներուն, որուն՝ Մելինէի ցոյց տրուած ընդդիմութիւնն ալ իր խորհրդակցութեամբ եղած էր. արդ հիմա ի՞նչպէս յանդգնէր օրիորդ Շարամով, հակառակը փաստաբանելու։

Ամէն օր սովորաբար կէս ժամի չափ կը տեսակցէին երկուքը, ուստի օր մը իրենց այս մտերմական խօսակցութեան պահուն, Մելինէ սկսաւ երկիւղ յայտնել Սիրարփիի առողջութեան նկատմամբ, որ օր աւուր քայքայուելու վրայ էր, անյաջող սիրոյ մը պատճառով։

—Ո՜հ, եթէ Սիրարփին դժբախտութեան մը պատահի, ըսաւ սրտամորմոք չեչտով մը, այն ատեն՝ ա՛լ Մելինէդ դերեզմանին մէջ միայն պիտի կրնաս գտնել։

—Աղջի՛կ, աղջի՛կ, գոչեց Սարգիս լրջութեամբ, սիկաւը քաշելով, ի՞նչ է աս իմ քաջուս ձեր ձեռքէն. մայրդ տեսակ մը, հայրդ ալ ուրիշ տեսակ, ատեն մ'ալ դուն, հիմա ալ աղջիկդ, ո՞ւր երթամ որ ազատիմ ձեռուընուդ։

—Ախ մօրեղբայր, ըսաւ, օր աւուր կը հալի, կը մայի կոր, երեսը մատ մը մնաց, աչուընները փոսն են ինկեր, կարծես հիանդութենէն նոր եղած է։

—Աս ի՞նչ չուռնաորդի ցեղ է եղեր աս Շարամոլներու ցեղը, մենախօսեց Սարգիս, Մելինէի յուզումէն ազդուելով, խելքէ մտքէ չանցած չարիքներուն ամէնքը ասոնցմէ կը ծնի, եղբայրդ ըլլալիք սրիկան ուրիշ աղջիկ մը չէր կրնար գտնել սիրելու, հիմա եկուր աս գործին մէջէն ե՛լ։

—Պիտի մեռնի, մօրեղբայր, կրկնեց Մելինէ, պիտի մեռնի Սիրարփիս, բայց անիկայ չմեռած, մայրը գերեզման պիտի իջնայ։

—Ամէնէն առաջ մօրեղբայրդ հալածի այս աչխարհէս որ ձեռուընուդ ազատի, գոչեց Սարգիս, որուն սիրտը բզիկ բզիկ կ'ըլլար քեռորդիին տուայտանքին հանդէպ, ի՞նչ ընեմ հիմա, ստակով ծախու առնուելիք բան չէ որ ունեցածս չունեցածս ծախեմ կամքերնիդ տեղը բերեմ, ուժով չըլլար որ մահը աչքս առնեմ, քեզի ու աղջիկդ ազատեմ, ի՞նչ ընեմ, սեւ օր ըլլար ան Շարամոլներու հետ խնամութիւն ըրած օրերնիս, որ մեր մաքուր արիւնը ասոնց արիւնին չխառնուէր ու ասանկ չարիքներու չհանդիպէինք։

Մելինէի բուն նպատակը պարզապէս ասանկ խիստ դիւրութեամբ միտ մօրեղբայրը գրգռել ու երկուքին ամուսնանալու առաջարկը անոր ընել տալ էր, ուստի ա՛լ աւելի սրտամորմոք եղանակով սկսաւ նկարագրել Սիրարփիի կացութիւնը, մահամերձ յուսահատի մը դերը ընծայելով դեռատի աղջկան։

Խեղճ մարդը կը դուրգուրար Մելինէի վրայ, որուն համար և ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կը տատամսէր, ուստի անոր ողբալի կացութենէն զգածուելով,

—Երկու չարիքին պզտիկը ընտրելու է, ըսաւ, գրուած է որ այսխարհի ամէն ծուռ բաները Շարամոլներէն ելլայ, ի՞նչ ընենք, քանի որ աս գործին տակէն մէկէ աւելի մահեր պիտի ելլեն, ձայնդ քաչէ, թող երթան ամուսնանան։

—Ո՜չ, եղբայրս աղջկանս հե՞տ կարգուի, հապա մեղքը, գոչեց Մելինէ կեղծ երկիւղածութեամբ։

—Ո՞ր ըսածդ ընեմ զաւակս, պօռաց հակայ մարդը, թող չկարգուին կ'ըսեմ, պիտի մեռնիմ կ'ըսես, թող կարգուին կ'ըսեմ, մեղք է կը պօռաս, ի՞նչպէս ելլամ ես հիմա աս գործին մէջէն։ Ադչափ մեղք մ'ալ մենք գործած ըլլանք, ունեւոր ես փառք Աստուծոյ, մէկ մեղքիդ դէմ տասը վարձք գործէ, չարիքը թող հալածի երթայ։

Մելինէ ասանկ խիստ դիւրութեամբ հանեալու կարողութիւնը մարդուս վերայ շատ կանուխէն տեսնուած է, հաստատող իրողութիւններ պակաս չեն այս մասին, ինչպէս սրինգներ, Եղնիկի և հիմա գրեթէ կորսուած եղող կենդանիներու ոսկորներէն և եղջիւրներէն շինուած։ Հին պատմական ժամանակներու մէջ երաժշտութիւնը երեք կարեւոր վիճակներու ենթարկուած է, իւրաքանչիւրը նուագարաններու տարբեր դասակարգէ մը յատկանիշուելով, հիմա բարբարոսներու մէջ գործածուածներուն նմանութիւնը աւելի կ'ամրապնդէ յիշուած ենթադրութիւնը։ Առաջին վիճակին մէջ բախումով նուագարանները կը կարծուին, երկրորդին՝ փչական նուագարանները ժամանակի և քաղաքակրթութեան համեմատ, երրորդին՝ ամէն ցեղի իրեն յատուկ լարաւոր նուագարաններով, բայց դեռ տարակոյս կայ արդի մասնաւորապէս զարգացած կարգ մը նուագարաններու ծագման մասին, ինչպէս Օրկան եւայլն։ Երգելու արուեստն չատ հին է և հիմա իսկ մարդկային ամէնէն ստորին ցեղերու գործածութեան մէջ, բանաստեղծութիւնը որ իր ծագումը երաժշտութենէ առած է, մեր ծագման պատմութեան չափ հին է նոյն իսկ առասպելական ժամանակներէն մնացած։ Կը տեսնենք որ երաժշտական կարողութիւնները որոնք անպակաս են ամէն ցեղերու մէջ ինչպէս կազմ և բարձր զարգացման միտում ունին և ունեցած են։ Ասոր իբրեւ փաստ Հօթէնթոթներու և Խափչիկներու երաժշտեան մասին ունեցած կարողութիւններէն կրնանք հակնալ հակառակ իրենց երկրին անգրագիտութեանը, ինչ որ մենք երաժշտութիւն կը կոչենք։ Ուստի մարդոց վայրենի ցեղերուն մէջ երաժշտութեան բարձր զարգացման մը միտումը կրնայ առաջ եկած ըլլալ մեր կէս-մարդկային նախայրերու երաժշտութեան կոչ ձեւի մը գործածութեամբը և կամ տարբեր նպատակի մը համար ձայնական գործարաններու տէր ըլլալնէն։

Բոլոր այս իրողութիւնները կարող են ցուցնել թէ երաժշտական խաղերը կամ ներդաշնակութիւնները մեր նախահայրերը գործածած էին սիրաբանութեան եղանակին և կամ տարբեր պարագաներու մէջ, ինչպէս նախանձոտութեան, մրցակցութեան, եւայլն։ Բարեշրջման սկզբունքին բոլորովին հակառակած կ'ըլլանք երբ խորհինք թէ երաժշտութիւնը զարգացած ըլլայ ոգեւորեան բարբառի մը նօթերէն, որովհետեւ յայտնի բան մըն է որ լեզուն մարդոց ամէնէն վերջին կատարելագործուած արուեստն է, և երբէք սխալած չենք ըլլար երբ լեզուի մը զարգացման պայման ընդունինք երաժշտութիւնը, ինչպէս ընդունած ենք

Հանեալու կարողութիւնը մարդուս վերայ շատ կանուխէն տեսնուած է, հաստատող իրողութիւններ պակաս չեն այս մասին, ինչպէս սրինգներ, Եղնիկի և հիմա գրեթէ կորսուած եղող կենդանիներու ոսկորներէն և եղջիւրներէն շինուած։ Հին պատմական ժամանակներու մէջ երաժշտութիւնը երեք կարեւոր վիճակներու ենթարկուած է, իւրաքանչիւրը նուագարաններու տարբեր դասակարգէ մը յատկանիշուելով, հիմա բարբարոսներու մէջ գործածուածներուն նմանութիւնը աւելի կ'ամրապնդէ յիշուած ենթադրութիւնը։ Առաջին վիճակին մէջ բախումով նուագարանները կը կարծուին, երկրորդին՝ փչական նուագարանները ժամանակի և քաղաքակրթութեան համեմատ, երրորդին՝ ամէն ցեղի իրեն յատուկ լարաւոր նուագարաններով, բայց դեռ տարակոյս կայ արդի մասնաւորապէս զարգացած կարգ մը նուագարաններու ծագման մասին, ինչպէս Օրկան եւայլն։ Երգելու արուեստն չատ հին է և հիմա իսկ մարդկային ամէնէն ստորին ցեղերու գործածութեան մէջ, բանաստեղծութիւնը որ իր ծագումը երաժշտութենէ առած է, մեր ծագման պատմութեան չափ հին է նոյն իսկ առասպելական ժամանակներէն մնացած։ Կը տեսնենք որ երաժշտական կարողութիւնները որոնք անպակաս են ամէն ցեղերու մէջ ինչպէս կազմ և բարձր զարգացման միտում ունին և ունեցած են։ Ասոր իբրեւ փաստ Հօթէնթոթներու և Խափչիկներու երաժշտեան մասին ունեցած կարողութիւններէն կրնանք հակնալ հակառակ իրենց երկրին անգրագիտութեանը, ինչ որ մենք երաժշտութիւն կը կոչենք։ Ուստի մարդոց վայրենի ցեղերուն մէջ երաժշտութեան բարձր զարգացման մը միտումը կրնայ առաջ եկած ըլլալ մեր կէս-մարդկային նախայրերու երաժշտութեան կոչ ձեւի մը գործածութեամբը և կամ տարբեր նպատակի մը համար ձայնական գործարաններու տէր ըլլալնէն։

Բոլոր այս իրողութիւնները կարող են ցուցնել թէ երաժշտական խաղերը կամ ներդաշնակութիւնները մեր նախահայրերը գործածած էին սիրաբանութեան եղանակին և կամ տարբեր պարագաներու մէջ, ինչպէս նախանձոտութեան, մրցակցութեան, եւայլն։ Բարեշրջման սկզբունքին բոլորովին հակառակած կ'ըլլանք երբ խորհինք թէ երաժշտութիւնը զարգացած ըլլայ ոգեւորեան բարբառի մը նօթերէն, որովհետեւ յայտնի բան մըն է որ լեզուն մարդոց ամէնէն վերջին կատարելագործուած արուեստն է, և երբէք սխալած չենք ըլլար երբ լեզուի մը զարգացման պայման ընդունինք երաժշտութիւնը, ինչպէս ընդունած ենք

Երկրորդ.— Անշատ է մարդ Նոսիլ ո՛ և է մկկուն յատուկ դասպատակին վրայ։

Երրորդ.— Ինչպէս կը տեսնուի, եկեղեցին չէ որ կը խաբուի, նոյն իսկ որդւոց որդի բացատրութեան մէջ. քանզի յայտնի է թէ ասանկ մեծ հաստատութիւններ շատ անգամ պէտք կ'ունենան դրամի. 15-20 տարին անգամ մը կը կարօտին նորոգութեան, այն տեղն այդ տեղերը դարձեալ կը ծախսուին դրամի պէտքին առջեւ։

Ըսինք թէ, հակառակ Տիար Ենովք Արմէնի կարծիքին, դառնալինն մենք զգացուցած ենք նոյն թաղականութեան հրաժարիլ դրամ ձեռք բերելու սոյն միջոցէն որ չարդարացներ նպատակը, բայց վերը յիշուած պատճառներէ զատ տեղական հանգամանքներ, բարեկարգութեան, կարգապահութեան, լուսութեան եւն. հաշիւներ որոնք կը պահանջուին որբապարի մը մէջէն՝ մինչեւ մէկ ատիճան կ'արդարացնեն Թաղ. Խորհրդոյ ծրագիրը։

Զարմանալով կը զարմանայ Տիար Ենովք Արմէն կամ կը ցաւի. զի կրօնքն ու եկեղեցին հանդիպած չեն, կ'ըսէ, ասանկ սորնացումի։ Առաջին անգամ է որ կը լսէ փոխարերեալ մէկ ձեւը, որով եկեղեցին կը նպաստաւորուի։

Ինչ ըրաւ կեսարիոյ Թղթակիցը.— Եղելութիւնը պատմեց։ Ուրիշ.— Ուրիշ ոչինչ։ Ինչ ըրաւ Թաղականութիւնը.— Նոր միջոց մը ստեղծեց դրամ ձեռք բերելու, եկեղեցին շահագործեց.— Ո՛չ մին ո՛չ միւսը. այլ եկեղեցիին հասատութեան, անոր պայծառացումին աշխատեցաւ անձնուիրաբար ամբողջ տարի մը։

Ա՛յսպէս պէտք է քաջալերել, այս է անոնց վարձքը, ա՛յն հոգածութեան, այն երկայնմտութեան դէմ, որուն պէտք ունի ասանկ մեծ չէնքերու նորոգութիւնը կամ բարեզարդումը։ Առանց պատրաստի դրամի ասանկ չէնք մը նորոգելու ձեռնարկել, այն ալ ներքին գաւառներու մէջ, 10 բարանոցով, գործնականին մէջ շատ դժուար է. այնպէս որ կը դրդուինք մտածել որ եթէ նոյն թաղականութեան անդամ ըլար քիչ մըն ալ գրչի ապարէզէն հեռու. դրական մէկը՝ տարբեր պիտի չգործէր Տիար Ենովք Արմէն, ապահով ենք։

Եթէ գործին կէսը, իրեն պէս մտածելով ձեռք բերուած է ապօրէն միջոցով, միւս կէսը. չէ՞ գտներ արժանի չնորհակալութեան։ Պիտի չփառաւորուի՞ր ձեր սիրոյը երբ Ս. Լուս. եկեղեցին մտնելով գտնէիք զանիկա պայծառագոյն եկեղեցիներէն մէկը զոր ունիք ձեր մէջ այսօր։

Ն. ԵՐԿԱԹԵԱՆ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ

Մեր անկողմնակալութեան սկզբունքով կը հրատարակենք Տիար Ե. Երկաթեանի այս պատասխանը, առանց համաձիր ըլլալու անոր մէջ յայտնուած կարծիքներուն։ Օգուտածագիրը նախապէս գրած էր թէ, Ս. Լուս. եկեղեցիին վերնատան մէջ տեղերը թուագրուելուն ու տարբեր աստիճաններու վերածուելով ծախսուեցան այս կամ այն ունեւորներու, և կ'ասելցնէր նաև թէ պաշտօնական մուրհակներն ալ տրուեցան այդ բարեբաղդ ժամուորներուն ձեռքը։ Ասանկ առուծախ մը, չուկայական առուծախ մըն է որ մինչեւ ցարդ տեսնուած չէ Հայ. Եկեղեցւոյ տարեգրութիւններու մէջ։ Կրնայ ըլլալ որ եկեղեցիներէ ոմանց մէջ խաչեր, աւետարաններ, վարագոյրներ և այլ եկեղեցական սրբութիւններ ձեւական կերպով ծախուին, բարեպաշտ ժողովրդէն մատուցուած նուէրի մը փոխարէն։ Բայց այս առուծախը ո՞րչափ ատեն կը տեւէ։ Դրամներուն վճարուելէն ետքը այլ եւս որո՞ւն միտքէն կ'անցնի երթալ ըսել թէ այս խաչը իմ է, այս աւետարանը ես ծախու առած եմ. մինչդեռ Ս. Լուս. եկեղեցւոյ ժամուորները իրենց ձեռքի վաւերաթղթերով ամէն օր պիտի յոխորան եկեղեցիին մէջ ու տիկիններնը սենքալով պիտի մտնեն եկեղեցիէն ներս, միշտ պահանջելով ուրիշներէ որ իրենց տեղը չի գրաւեն։ Ինչ կ'ըսէք, բարեկամ, ո՞ւր տեսնուած է ասանկ սրբապղծութիւն մը։ Կը կրկնէք թէ ուրիշ եկեղեցիներ ալ կ'ունեն և դուք առաջինը չէք, բայց միթէ ասիկա արդարացո՞ւմ է, դուք իսկ չէ՞ք խոստովանիր թէ Թաղականներուն զգացուցած էք այս տեսակ արարքի մը անպատեհութիւնը։ Կ'ըսէք թէ աղքատները չեն կրնար անարգել մտնել ո և է եկեղեցի։ Ո՛հ, ներեցէք որ ասիկա չատ ծիծաղելի գանգատ է և բուն իսկ այս է պատճառը որ հիմնապէս տարակարծիք կը գտնուինք ձեզի հետ։ Եթէ աղքատները իրօք զրկուած են ամէն տեղ, քրիստոնէութեան նպատակը այն է որ, գոնէ եկեղեցիին մէջ Աստուծոյ առջեւ զրկուած չի մնան ու անխորտ կերպով ալօթեն, իրենցմէ չատ բարձր դիրք ունեցող աղօթակիցներու հետ։ Ո՛հ, ասանկ սկզբունքները հեռացուցէք մեր եկեղեցիներու շրջանակէն, և անվայել արարք մը պաշտպանելու համար մի՛ դատապարտէք ամբողջ Հայ եկեղեցին ա՛նպիսի ամբաստանութիւնով որ բոլորովին անարդանք մըն է անոր ժողովրդական ոգւոյն։ Հայ եկեղեցին երբեք խտիր չընդունիր իր ժողովուրդին մէջ, նոյն իսկ հոս, մայրաքաղաքս ամէն եկեղեցիներուն մէջ, հարուստն ու աղքատը, արհեստաւորն ու տնանկը, մեծն ու պզտիկը քով քովի կը կանգնին, պատահարար ուր որ տեղ դտնեն։ Եւ չէ թէ մինակ մայրաքաղաքս, այլ և բոլոր Հայ. եկեղեցիներու մէջ միեւնոյն օրէնքն է որ կը յարգուի։ Աւելին կայ։ Ուրիշ քրիստոնեայ եկեղեցիներ ալ ասանկ խտիր մը չունին, և ամէն քրիստոնեայ կրնայ կանգնիլ ո և է քրիստոնէի մօտ, ըլլայ ժամուն նորոգութեան համար դրամ վճարող և կամ նոյն նորոգութեան համար պարզ բանւորութիւն ընող։ Սխալ քայլ մը առնել, ամօթ չէ, բարեկամ, սխալի մը վրայ յամառիլն է որ կը մոլորեցնէ մարդը։ Կեսարացիները կրնան անգիտակցաբար սխալ մը գործած ըլլալ, զայն դարմանելու համար պէտք է հրապարակաւ պատուեն այդ թուղթերը և ազատեն հայ եկեղեցին սրբապղծութենէ մը։

Իսկ գալով Լուս. եկեղեցիին պայծառութեան համար աշխատողներուն, անոնց հաւասարապէս արժանի են ամէնուս ալ երախտապարտութեանը, քանի որ ամէն զոհողութիւն կ'ընեն եկեղեցիին պայծառութիւնը պահելու համար։ Մենք ալ վստահ ըլլալով թէ մեր ժողովուրդը ջերմ նախանձախնդիր է քրիստոնէական սկզբունքներէն չի շեղելու, անկաշկանդ կ'ընենք մեր արդարացի դիտողութիւնները, այն հաւատքով թէ անոնք սիրով պիտի ընդունուին ամէն եկեղեցասէր քրիստոնէի կողմէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԲԱՐԼԱՄԷՆԹԸ.— Ինչպէս գրուեցաւ, Անգլիոյ Բարլամէնթը կը բացուի յառաջիկայ Փետր. 8ին (Ն. Տ.)։ Նախարարաց Խորհուրդը, նախագահութեամբ Մր. Պալֆուրի, անցեալ օր խորհրդակցեցաւ Բարլամէնթին յառաջիկայ աշխատութիւններուն վրայ։ Որոշուած է որ ներկայ Երեսփ. Ժողովին մաքսային քաղաքականութեան փոփոխութեան ո և է ծրագիր չներկայացուի։ Նոր ընտրութիւններէն կազմուելիք Երեսփ. Ժողովին պիտի վերապահուի այդպիսի ծրագիր մը։ Քանի որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն երկրին մաքսային դրութեան վրայ հանրային կարծիքը լուսաւորելու համար իր ծրագիրը պարզեց, բանաւոր է որ նոր ընտրուելիք ապագայ երեսփոխաններուն վերապահուի վերջնական կարգադրութեան խնդիրը ի մասին Մր. Զէմպրլէնի յարուցած մաքսաւորութեան։ Իրաւ է որ Ազատական կուսակցութիւնը այս մաքսային խնդիրը մատ փաթթելով զանազան հարցումներ պիտի ուղղէ Մր. Պալֆուրի, Վարչութիւնը պիտի քննադատուի, հրաժարեալ անդամներուն մասին բացատրութիւններ պիտի պահանջուին, բայց Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց վերջնական ծրագիր չներկայացնել, և տակաւին Երեսփ. Ժողովին մէջ ստուար մեծամասնութիւն մը ունի Մր. Պալֆուր։ Մաքսային խնդրոյն վրայ տարակարծիք եղող Միութենականներն անգամ համախմբած են արդի Դաւէճին ընդհանուր քաղաքականութեան, ուստի Նախարարաց Խորհուրդին դիրքը նոյնքան ապահով է այսօր որքան էր Նըսուարդեանին փակումէն առաջ։

Ոգեկից ըմպելեաց վաճառման արտօնագրի խնդիրը ներկայացուելիք բոլոր օրինագիծերէն աւելի կը շահագրգռէ հանրային ուշադրութիւնը Անգլիոյ մէջ։ Նախորդ Նոստրջանի միջոցին, Երեսփ. Ժողովը արդէն շատ զբաղեցաւ այս խնդրով, բայց վերջնական կարգադրութիւնը այս նստաշրջանին մէջ պիտի ըլլայ։ Վաճառման արտօնագիրներուն թիւը պիտի զեղչուի, գինետունները իրարմէ շատ հեռի պիտի ըլլան, ծախսուած ըմպելիներուն որակին վրայ խիստ հսկողութիւն և հակակիւռ ի գործ պիտի դրուին։ Այս կերպով շատ մը վաճառատուներ պիտի պարտաւորուին փակուիլ, և կառավարութիւնը դրամական փոխարինութիւն մը պիտի ընէ անոնց պետական մնուցէն։ Իրենց վաճառման արտօնագիրը չարաչար գործածողներու փոխարինութիւն պիտի չըլլայ, բայց հանրային օգտին տեսակէտով փակումը արժան դատուած խանութներուն տէրերուն միայն մասնաւոր հատուցում պիտի ըլլայ։ Ենթադրուած է թէ ծայրայեղ գինովութիւնը արտօնեալ գինետուններու թուոյն հետ մեծ առնչութիւն ունի, և անոնց թուոյն վրայ կատարուած զեղչ մը չափաւորութիւն կամ ժուժկալութիւն առաջ պիտի բերէ։ Ուստի դատաւորները հանրային օգտակարութեան տեսակէտով աւելի պիտի գործեն քան թէ գինեպանները պաշտպանելու տեսակէտով։ Այնպիսի օրէնք մը պիտի քուէարկուի որ դատաւորները աւելի խղճով շարժին քան թէ այս ու այն գինեպանին կամ ոգեկից ըմպելիքի վաճառականին շահերը պաշտպանելու դիտումով։ Սակայն ասոնց շահերն ալ բոլորովին անտես պիտի չառնուին։

Անգլիական բանակին Նորոգ կազմակերպութեան խնդիրն ալ Բարլամէնթին ուշադրութեան համար առաջին կարգի կարեւորութիւն ունեցող խնդիր մըն է, մանաւանդ հիմակ որ պատերազմը կը սպառնայ Ծ. Արեւելքի մէջ, և եթէ այս եղանակին ալ տեղի չունենայ անիկա, կը վախցուի թէ Ռուսիոյ և Ճաբոնի մրցակցութիւնը մինչեւ վեց ամիսէն փոթորիկ մը պիտի պայթեցնէ Ծ. Արեւելքի կողմերը։ Ռուսիոյ հետ Անգլիոյ յարաբերութիւնները դարձեալ փափուկ դիրքի մը մէջ են հիմա, և Թիպէթի վրայ Անգլիա-հընդկի արշաւանքը Ռուսիոյ մէջ սաստիկ առեւրութեան զգացում մը զրդռած է Մեծին Բրիտանիոյ դէմ։ Ուստի Բարլամէնթը պարտաւոր է անգլիական բանակը իր երկրէն դուրս ալ գործելու կարող վիճակի մը մէջ դնել, քանի որ Անգլեւեռաց ընդհանրամի մը երկիւղը երբէք չի փարատիր Կեդրոնական Ասիոյ և Հնդկաստանի կողմերը։

ՄԱՆՆԻԹԷՐ.— Համանուն բազմարուածեան հրացանին հնարիչը, որուն մասը ծանուցինք արդէն, ժամանակակից պատմութեան ամէնէն յաջողակ հնարիչներէն մին էր։ Մեքենական ճարտարամտութիւնը, որ Ժ.Ի. դարուն վերջերը և ԺԹ. դարուն սկիզբը մի միայն շոգեշարժ մեքենաներու, լոքոմոթիվներու, կատարելագործութեան համար կը գործածուէր, վերջին երկու սերունդներու միջոցին զինագործութեամբ զբաղեցաւ աւելի։ Եւ պատճառ մը չկայ ենթադրելու թէ մեքենագիտութիւնը մօտաւոր ապագայի մը մէջ իր ուղղութիւնը նորէն պիտի փոխէ և ուշադրութիւնը խաղաղիկ արուեստներուն կողմը պիտի դարձնէ։ Երբ Մանլիխէրի մահը կը ծանուցուի, միւս կողմէն ալ ֆրանսական նոր ռմով ընդծովեայ մարտանաւի մը գլուխին խօսքը կ'ըլլայ, և Աւստրիոյ պատերազմական նախարարն ալ հարկ կը տեսնէ Բանակին թնդանօթները փոխելու բազմաձախ ձեռնարկութեան մը տակ մտնել։ Իրաւ է որ եւրոպական քաղաքակրթութեան համար անպատուութիւն մըն է մարդկային իմացականութիւնը զործածել մահացու զէնքերու և դիւտերու հնարողութեան, բայց մխիթարական է խորհիլ որ ցորչափ զէնքերը կը կատարելագործուին, պատերազմները կը պակսին, և երբ պատահին ալ, հին ժամանակներուն չափ արիւնուչտ չեն ըլլար։ Պատերազմի մեթոտներու վրայ զէնքերուն ազդեցութիւնը շատ մեծ է, սակայն ուղղավարութիւնը և մարդանքը ամէնէն մեծ դերը կը կատարեն։ Ֆրանքգերման պատերազմին ժամանակ, լաւագոյն հրացանը Ֆրանսացիք ունէին, սակայն յաղթուեցան։ Մասնագէտ գերման զօրավարներուն կարծիքը ա՛յն է թէ ներկայ արագաձգուած հրացանները ո՛րքան ալ կատարելագործեալ ըլլան, իրենց յարակից տարերութիւնները ունին։ Եթէ ուշի ուշով չգործածուին, բանի մը չեն ծառայեր, և եթէ զինուորներ միշտ արթուն չըլլան, վաղուի և գնդակի աւելորդ վատնում մը կ'ըլլայ միայն։ Անգլիոյ Բանակին Սպարապետ Լորտ Բոպէրթս անցեալ տարի բանախօսութեան մը մէջ յայտարարեց որ զինուորները պէտք է՝ իրենց գիտական հրաշէններուն չափովը մարզուած ըլլան։ Անպատրաստ կամ յախուռն գործող զինուորները պարապ տեղը կը վատնեն իրենց գնդակները։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԲԱՆՏԱՑԻՆ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐԸ.— Ինչպէս յայտնի է, Ֆրանսա իր անուղղայ ռմբագործները կամ յանցապարտները ցկեանս կ'աքսորէ Ֆրանսական հողէն, ղրկելով զանոնք Նոր Քալեդոնիա և Ֆրանսական Կուէնիա, ինչպէս Ռուսները Սիպիրեան ուներն, և Անգլիա երբեմն ունէր Ս. Հելինէն։ Աւստրալեան Հասարակապետութեան կառավարութիւնը վերջերս խնդրեց Ֆրանսական կառավարութենէն որպէսզի հանի դադրեցնել դատապարտեալներու առաքումը Նոր Քալեդոնիա։ Այս խնդրանքը անտես չանցաւ Ֆրանսայի մէջ։ Գաղթային նախարարը մասնաւոր տեղեկագիր մը մատոյց Նախագահ Մ. Լուպէի, երկու բանտային գաղթավայրերուն՝ Նոր Քալեդոնիոյ և Ֆրանսական Կուէնիոյ ընդհանուր կացութեան վրայ։ Անոնց մէջ կան 5416 ընակիչ, ամէնքն ալ դատապարտուած յանցաւորներ, Ֆրանսայէն ղրկուած, որոնցմէ 536ը կին։ Կառավարութիւնը ասոնց համար բաւական կարեւոր ծախք մը կ'ընէ, անցեալ տարի ծախսեց 8 միլիոն 613,560 ֆր. կամ մօտաւորապէս 350,000 անգլ. ոսկի։ Դատապարտեալներուն փոխադրութեան և անոնց հսկողութեան ծախքն ալ մէջը ըլլալով։ Մէն մի դատապարտեալ պետական գանձուն համար տարեկան 18-20 անգլ. ոսկի ծախք մը կ'ենթադրէ։ Մէն մի դատապարտեալի օրական կը տրուի մէկուկէս լիպրա հաց և կէսական լիպրա թարմ միս, բանջարեղէն, քրինձ, ապուխտ, ձարպ, եւն.։ Այս բաւական առատ մնուցին ծախքերէն զատ, կառավարութիւնը միշտ պարտաւոր է խիստ հսկողութիւն ի գործ դնել անոնց վրայ, որովհետեւ կը փախչին, կը կռուին։ Անցեալ տարի 1465 հոգի փախան, որոնցմէ 726ը միայն բռնուեցան։

ՄԵՆԱՄԱՐՏԸ ՄԱՃԱՌՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.—Բէջթայի մէջ երկու մենամարտ տեղի ունեցաւ։ Առաջինը Ազգային Պաշտպանութեան Նախարարին խորհրդական Ալեքսանդր Կրօմմնի և եւմտական Նախարարութեան քարտուղար Եէկէլ Ֆաուլսի միջեւ։ Երկու մենամարտիկներն ալ Մաճառստանի Երեսփ. Ժողովին անդամ են։ Մ. Կրօմմնի վկաներն էին Երեսփ. Ժողովին Նախագահ Մ. Տէզիտէր Բէրցել և կոմս Սթէֆըն Թէկլէվիչ իսկ Իվանքա և Եէկէնաքի երեսփոխանները Եէ.քել Ֆաուսսի վկաներն էին։ Որովհետեւ գործին մէջ մատ ունէին Նախագահը և ուրիշ չատ անդամներ, Երեսփ. Ժողովին նիստը սովորական ժամանակէն կէս ժամ ետքը բացուեցաւ։ Մենամարտը սուրով եղաւ, և Մ. Կրօմմն, թէև 71 տարեկան, անսկզբնական կառաքի կերպով յարձակեցաւ որ երկուքին սուրերն ալ կարեցան։ Սակայն ինք վիրաւորուեցաւ ձեռքէն, և վկաները վախան տուին մենամարտին, որուն պատճառն էր Մ. Կրօմմնի մէկ ծանր դիտողութիւնը Բարք Բլիւպի մանախումբին թափուր մէկ պաշտօնին իր հակառակորդին ընտրելութեան մասին։ Երկրորդ մենամարտը տեղի ունեցաւ երեսփոխան կոմս Թէլէքիի և Պէտս կոչուած խմբագրի մը միջեւ։ Գործածուած զէնքը սուրն էր, և երկու հակառակորդներն ալ մենամարտուեցան։

ԱՆԳԼԵՒԵՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՑԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Լոնտոնի Առեւտրական Սենեակին տարեկան հանդիսաւոր գումարման առթիւ, որուն ներկայ էին 150 հոգի, ընդ որս Ֆրանսական գաղութատոր պանքներու լոնտոնեան ներկայացուցիչներ, երկաթուղիի, ճարտարարուեստի և վաճառականական ձեռնարկութեանց Ֆրանսացի ներկայացուցիչներ, Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպան Մ. Բանդոն որ օրուան հիւրն էր, կարեւոր ճառ մը արտասանեց երկու երկիրներուն առեւտրական յարաբերութիւններուն և քաղաքական բարեկամութեան վրայ, և ըսաւ ի մէջ այլոց.—

«Հինգ տարի առաջ պատիւ ունեցայ ձեզի հանդիպելու երբ Անգլիոյ և Ֆրանսայի յարաբերութիւնները, ինչպէս ըսաւ Ժողովին Նախագահը, տեսակ մը պաղութիւն ունէին, բայց եւ բոլորովին համամիտ չեմ այդ դիտողութեան։ այն ատենները ալ մեր յարաբերութիւնները լաւ էին, բայց այնպէս չէին երեւար։ Հիմա ո՛չ միայն ընտիր կ'երեւին, այլ իրօք ընտիր են (Ծափք)։ Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջեւ յարաբերութիւններուն բարւոքումը առաջ բերած ըլլալուն պատիւը ես չեմ ընդունիր։ Եւ պարզապէս վկայ մը կամ հանդիսատես եղայ։ Բայց բան մը չըրի այդ բարւոքումը խափանելու համար, և Դիւանագէտի մը համար այնչափ բան ըսելու կարող ըլլալն ալ մեծ պատիւ մըն է։ Երկու երկիրներուն միջեւ այս մերձեցումը չատ բնական է, որովհետեւ այդ երկու երկիրներուն ճարտարարուեստական, դրամական և առեւտրական շահերը մեծապէս կախում ունին իրարմէ։ Այս բարւոքումը ես կը փափաքիմ վերագրել Ֆրանսայի և Անգլիոյ առեւտրական շահերուն ներկայացուցիչներուն։ Երկու երկիրներուն միջեւ առուտուրի յարաբերութիւնները ա՛յնքան կարեւոր են որ անտեղութիւն է իզուր առաջ բերել անոնց մէջ։ Զեզի՝ գործի մարդիկներուդ պէտք է վերագրել առաջին տեղը այս մերձեցման մէջ, և այս մերձեցումին համար կրնանք զիրար շնորհաւորել։ Եթէ կան երկու երկիրներ որոնց շահերը սերտիւ համաձայն են, Անգլիան և Ֆրանսան են անոնք։ Բարիզի և Լոնտոնի դրամական հրապարակները սերտիւ միացած են իրարու, և չեմ գիտեր թէ Լոնտոն ինչ պիտի կրնայ ընել առանց Բարիզի, կամ Բարիզ առանց Լոնտոնի։ Առեւտրական ազատութեան հին աւանդութիւնները զօրաւոր են թէ՛ Ֆրանսայի և թէ Անգլիոյ մէջ, և մեզ ամէնուս պարտքն է բարձր բռնել այդ աւանդութեանց դրօշը։ Լուսաւոր թագաւոր մեծ ծառայութիւն մատոյց յաջողելով այս բարւոք համաձայնութիւնը զօրացնել երկու ժողովուրդներուն միջեւ։ Շնորհիւ իր մեծ ողջմտութեան և հանրային կարծիքին իր խորին հեռատեսութեան։ Ն. Վեհափառութիւն յուզեց բոլոր Ֆրանսացիներուն սիրտերը, և յատկապէս շահեցաւ Ֆրանսական ժողովուրդին համակրութիւնը։ Մեծ խոստում կը նախատեսեմ ապագային համար այս համաձայնութեան իրրեւ արդիւնք, և կը հաւատամ թէ բարւոք յարաբերութիւնները ա՛լ աւելի պիտի զարգանան։» (Ծափք)։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵԳԵՐՍԳՈՒՐԿ, Ցնվ. 25.— Կայս. ընտանիքը Բեգերսգուրկ վերադարձաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Առեւտրական Նախարար Սր. Կէրպլա Պալֆուր և Պետական Խորհրդոյ Նախագահ ու Կրթական Նախարար Լընտրնտէրի մարքիզը կ'հերքեն իրենց մօտալուտ հրաժարման լուրը զոր հրատարակած էր Տէյլի Նիւզ։

—Սեղանաւոր Հուիդէյքըր Բայդ, որ ամբաստանուած էր իբրև կեղծ հաշուեկիռներ պատրաստող, 7 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։ Այս վճիռը լսելէն ետքը, կաթուածահար ըլլալով մեռաւ։

ԹՈՐԻՆՕ.— Համալսարանի մատենադարանէն հրդեհ ծագելով, հրոյ. ճարակ եղան 5 սրահներ, որոց մէջ է ձեռագիրներու սրահը։ Յոյժ կարեւոր հաւաքածուներու, ի մէջ այլոց արեւելեան ձեռագիրներու (արաբերէն, զիտերէն և թուրքերէն) կորուստը մեծ ցաւ կը պատճառէ։ Վնասը խիստ մեծ է։

ԲԱՐԻԶ.— Գրագէտ և Բոլէժ տը Ֆրանսի ուսուցիչ Մ. Լիմի Տէչանէլ, (հայր երեսփոխան Մ. Բոլ Տէչանէլի), այսօր մեռաւ։ 1819 Նոյմ. 14ին ծնած էր Բարիզի մէջ։

—Բարիզի Սակարանին մէջ յուռեստ տպաւորութիւն մը կը տիրէր Ռուսիոյ և Ճաբոնի նկատմամբ առնուած լուրերուն հետեւանքը։ Սակայն ոչ է ճիշտ տեղեկութիւն չկայ հաստատող թէ վէճը պատերազմական երեւոյթ մը ստանալու վրայ է։

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1904 14,27 Ցունվ. Դ.)

ՑՈՐԵՆ

Ձերմակ Առաջին օխան	38-38½	փարա
Մախլիւթ »	34—36	»
Սէրթ էքսթրա, օխան	36-37	փր.
» միջին տեսակ	33-35	»

Այսօր ժամանեց Բումէյլի 2 վակոն ցորեն մախլիւթ օխան 36—37 փարա։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրմա Ա. պարկը	76	ղ.
» » Բ.Լ.Գ. »	71-74	»

ԹԵՓ

Օխան 18 փարա։

ԳԱՐԻ

Բէսսարէնէվ	11	դր. գրիւը
Բումէյլի	10¾	»

ՄԻՍԻՐ

Օխան 22 փարա ագտարմա։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՄԱՑՐ ԱԹՈՌ

ԹԻՖԼԻԶԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Բեթերսպուրկէն, Աժանս տը Բոսֆանթինօրլի հեռագիր մը, զոր երէկ առտու ստացաւ Ս. Պատրիարք Հայրը, կը ծանուցանէ թէ Զարն յատուկ Ուքազով մը պաշտօնակ ըրած է Վրաստանի և Իմրէթիի (Տփղիսի) Թեմին Առաջնորդ Տ. Գէորգ Արքեպիսկ. Սուրէնեանցը։

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տիգրան էֆ. Նուսուֆեանի։ Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Յովհաննէսեան, Տ. Վահրամ արք. Մանկունի, Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվահիրճեան, և Սեթեան, Սանտալճեան ու Շահպազեան ազգ. քահանաները։ Բաղ. Ժողովէն ներկայ էին Գաբրիէլ Նորատունկեան, Տիգրան Տէր Ներսէսեան, Մինրան Սեթեան, Սեպուհ Տէ.Միրզիպաշեան և Մկրտիչ Ասասեան էֆէնտիները։

Ս. Նախագահը հաղորդեց Ժողովին Երուսաղէմի Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր հեռագիրը, որով յանձնարարած էր ուղարկել փութով հաւատոց և պարտուց խնդրոյն համար որոշուած քննիչները, հաղորդեց նաեւ միաբանաց կողմէ թեր ու դէմ ուղղուած գրութիւնները, որոնք կը վերաբերէին կեդր. Վարչութեան վերջին տնօրինութեանց և լուսարարապետի խնդրոյն։ Այս գրութիւնները կարդացուեցան մի առ մի և Խառն Ժողովը ուշադրութեան առնելով անոնց պարունակութիւնը անհիմն գտաւ վարչական վերջին տնօրինութեանց դէմ, միաբանաց մէկ մասին կողմէ տեղի ունեցած դիտողութիւնները, և որոշեց Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր փափաքանաց ու պահանջման համաձայն, փութացնել քննիչներու առաքումը։ Որոշեց միանգամայն Ն. Սրբազնութեան մատուցանել պէտք եղած գիւրութիւնը և աջակցութիւնը։ Խառն Ժողովը Ս. Նախագահ Հօր յանձնեց ուղղել միաբանաց կարեւոր զեկուցումները։

Խառն Ժողովը գրաղեցաւ նաեւ օրակարգին վրայ գտնուող ուրիշ կարգ մը խնդիրներով։

ԱՆՎԻՐԱԲԵՐԱԿ ազգային մը երեք անգլիական ոսկի զրկած է Գումգապուի դուրսի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ իբր մատաղագին։

ՏՐԱԳԻԶՈՆԻ Առաջնորդ Տ. Եղնիկ վրդ. Պապաեան թէեւ երէկ գարձեալ եկած էր Ղալաթիոյ Խորհրդարանը՝ իր խնդրին վերջնական լուծումին համար, բայց Խառն Ժողովը իր ժամանակին մեծագոյն մասը Երուսաղէմի խնդրին նուիրած ըլլալով, չիրցաւ զրաղիլ Տ. Եղնիկ վրդ.ի խնդրով և զայն գարձեալ յետաձգեց իր յաջորդ նիստին։

ԱՇՏՈՐ Ս. Յովհաննու Մկրտչի տօնը ըլլալով Տ. Մկրտիչ Արքեպիսկ. Վեհապետեան պիտի պատարագէ Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, իր անուան տարեդարձին առթիւ և իր ծնողաց հոգւոյն համար։

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ Առաջնորդ Տ. Սմբատ Ծ. Վրդ. խնդրած է Ս. Պատրիարք Հօրմէն որ վիճակին Առանց գիւղի Ս. Պողոս Պետրոս եկեղեցւոյ Տ. Վարդան քհ.ի, քաղաքին մայր եկեղեցւոյ Տ. Նահանաս քհ.ի և Ամերդիւզի Տ. Սեփոնեայ քհ.ի ծաղկեայ փիլոն կրելու արտօնութիւն տրուի։ Ս. Պատրիարք Հայրը չնորհեց նոյն արտօնութիւնները։

ԲՂԻՒ նորընտիր Առաջ. Փոխանորդ Տ. Երուանդ վրդ. Կարին հանելով տեղւոյն առաջնորդին կողմէ ներկայացուած է կուսակիցին, որուն ներկայացուցած է Պատրիարքական յանձնարարագիրը։ Տ. Երուանդ վրդ. իր պաշտօնին վերաբերեալ գրութիւնները ստանալով մեկնած է Բղի, ուր հասած ըլլալու է մինչեւ հիմայ։

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ Կրօն. և Բաղ. Ժողովներուն պայմանագիրն լրանալուն համար, տեղւոյն առաջնորդը նոր ընտրութեան հրահանգ խնդրած է Ս. Պատրիարք Հօրմէն։

ՍՄԲԱՏ Ծ. Վրդ.ի մօտոյ իր պաշտօնատեղին կը վերադառնայ, այս առթիւ Ս. Պատրիարք Հօրմէն ժապաւենեալ տոմար մը ունի բերած է, տեղւոյն Մայր Վարժարանին չինութեան գործը աւարտելու համար, Գարահիսարցի մէկ քանի անձերու միջոցաւ և ատոր արդիւնքը յատկացնելու համար վարժարանին չինութեան, քանի որ առանց այդ նպաստին անհնար պիտի ըլլայ դպրոցին չինութիւնը։

Այս առթիւ Տ. Սմբատ վրդ. խնդրած է նաեւ Ս. Պատրիարքէն որ, այդ վարժարանին չինութեան գործին մէջ տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ ճիգը անդամները—որոնք քիչ թական և բարոյական ծառայութիւններ մատուցած են—օրհնէ և յորդորէ որ առաջ տանին չինութեան գործը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ Արձանագրութեանց դիւանի տեսուչ Մկրտիչ էֆ. Մելիքեանի, և Թուրքերէնի դիւանապետ Խաչատուրեան Կարապետ էֆ.ի անուանց տօնախմբութիւնը ըլլալով երէկ շատ մը եկեղեցական և աշխարհական անձնաւորութիւններ չնորհաւորական այցելութիւն տուին անոնց։

ԵՒ ԲԱՆՆ ՁԵՐ ԱՅՈ ԿԱՄ ՈՉ

Թէ Աստուած յայտնուած է յանձին Յիսուսի։ Ցունվար 6ի «Լոյս»ի Լոյսքարոզը կը խոստովանի թէ ԱՅՈ՝, իսկ հայերէն Աւետաբեր իր 49 թերթին մէջ կը պնդէ թէ ՈՉ։ Կը հարցուի Աւետաբերի թէ «կրնա՞յ քրիստոնեայ համարուիլ այն որ չխոստովանիր Քրիստոսի Աստուածութիւնը, բայց զԱնիկա բոլոր արարածներէն բարձր կը ճանչնայ և միեւնոյն ատեն կը դաւանի զԱնիկա մարդոց փրկիչ, կամ քրիստոնէութեան համար անհրաժեշտ պայման է Քրիստոսի Աստուածութիւնը ընդունիլ»։

Աւետաբեր կը պատասխանէ ասպէս։ «Քրիստոնէութեան պայման է ճանչնալ զՔրիստոս միակ և Աստուածային փրկիչ։ Քրիստոսի աստուածութեան նկատմամբ մարդու մը գաղափար ունենալը կամ չունենալը հական պայման մը Չէ»։

Նշանաւոր Արիոսէն յեսոյ երբիք քրիստոնեայ աշխարհի մէջ այսօրինակ խոստովանութիւն մը լսուած չէր, այսինքն Քրիստոսի Աստուածութիւնը չընդունողն ալ կրնայ քրիստոնեայ համարուիլ։ Արիոսեանները ալ կը խոստովանէին թէ «Քրիստոս բարձր է քան զամենայն արարած և է Աստուածային փրկիչ» այսինքն Աստուծմէ զրկուած Փրկիչ և Մեսիա միայն։ Հին ուղղափառ քրիստոնէութիւնն այս դաւանութեան հակառակեցաւ յենելով Նոր-Կտակարանի ԲԱՑՈՐՈՇ վկայութիւններուն։ Եթէ Քրիստոս ինքն իսկ զինքն ոչ թէ միայն Աստուծոյ Որդի, այլ և ԱՍՏՈՒԱՆ չխոստովանէր, չքարոզէր և չպնդէր,

ինչո՞ւ Հրեաներն այնքան սրտմտէին և ցիսուի երեսն ի վեր պոռային սպառնալով. «Վասն բարոյ գործոյ ոչ առնեմք զքեզ քարկոց, այլ վասն հայհոյութեանդ՝ զի դու մարդ ես և զանձն քո ԱՍՏՈՒԱԾ առնես»։ Եւ ինչո՞ւ Հրեաներու համար Նոր-Կտակարանի մէջ յիշատակուեր թէ «վասն այնորիկ առաւել ևս հալածէին զնա Հրեայքն, զի ոչ միայն ՀԱՅՐ իւր կոչէր զԱստուած, այլ և ՀԱՒԱՍԱՐ առնէր զանձն Աստուծոյ»։

Իսկ Առաքեալն Թովմաս, որ ըստ Աւետարանի վկայութեան կոյր հաւատացողներէն չէր և պնդապնդ մէկն էր, ինչպէս կ'արտասանէր անկեղծ ու խոր հաւատքով մը սա խօսքը, փարելով Յիսուսի ոտներուն. «Տէր իմ և ԱՍՏՈՒԱԾ իմ»։

Հուսկ ուրեմն եթէ Քրիստոս Աստուած չէր, ինչպէս կը ճշմարտէր սա հրաշափառ վարդապետութիւնը. «Եւ ԲԱՆՆ մարմին եղեւ»։

Արդ՝ կը հետեւի թէ Յունուար 6ի «Լոյս»ի մէջ հրատարակուած Լոյս-քարոզը չգնահատողները պէտք է որ կարդան զայս ու գնահատեն, հերքել կարողանալու համար Աւետարանի այդ նոր վարդապետութիւնը։

ԱԼԱԽՕՍԻԿ

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

27 Յունվար 1904

Ֆրանս. 3% 3% Français)	97	77
Բէժի (Tab. Turcs)	365	—
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	87	02
Երկաթուղի (Lots Turcs)	129	—
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	587	—
Թրանսվալ (Transvaal)	101	—

ԹԷՎԱՀԱՏ

Հիւսնը խրտմէթինէ մէպնի «Մալիւմաթ» վէ «Սէրվէթ» կազէթալարը մուհարրիրլէրինէն իզ. Միւմթազ պէյէ թէրթիբէ ըիւթպէի Սանիյէ սընքիը սանիսի.

Մուհասէպէի ումումիյէի Մալիյէ հիսապաթ [illegible] զիյէ չիւպէսի տէվարիր Մալիյէ քէ[illegible]պէ մուավինի բիթ. ՃԷմալ պէյէ բիւթպէի Սալիսէ թէվճիհ պույրուլմուշ տրը։

ՆԸՇԱՆ

Վաղիթէի մէմուրիյէթլէրինի հիւսնը իյթա էյլէմէքտէ օլմալարընա մէպնի, կէսմրիւք թաշլիխանէսինէ մէմուր միրալայ իզ. Շիւքրի պէյէ թէպտիլէն իւշինճի վէ թաշլիխանէ քեսթիպի ֆիւթուվ. Օսման էֆ.յէ տէօրտինճի բիւթպէյէրանէն Մէհմիտ Նրշանը զիյանլարը իհսան պույրուլմուշ տրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ծննդեան 45դ տարեդարձին առթիւ, Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց երէկ Ն. Վեհափառութեան։

—Այդ առթիւ երէկ, Օսմ. պահականաը դրօշազարդուած էր և կէս օրին թնդանօթաձգութիւններ կատարեց։

—Առտուն գոհաբանական արարողութիւն մը կատարուեցաւ Ամայալը Զէյնմէի գերման դեսպանատան մատրան մէջ։ Ներկայ էին դեսպան Պ. Մարշալ, հիւպատոսը և պաշտօնատարները, պահականաւին հրամանատարը, սպաները և Օսմ. ծառայութեան մէջ գտնուող գերման պաշտօնատարները, նաև ռուման դեսպանը։ Արարողութիւնները էնք դեսպանը ընդունեց շնորհաւորութիւնները։

Վեհ. Սուլթանին կողմէ Կայս. Անձն. սպայակոյտին հրամանատար Շաքիր փաշա և արարողապետ Իպրահիմ պէյ, դեսպանատուն երթալով շնորհաւորեցին դեսպանը։

Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Նախարարին ներկայացուցիչներն ալ շնորհաւորեցին դեսպանը։

ԹՈՒՐԲԻԼ ԵՒ ՇՈՒԷՏ-ՆՈՐՎԵԿԻԱ. — Արարողապետ Իպրահիմ պէյ, առջի օր երբ Շուէտ-Նորվեկիոյ դեսպանատունը այցելեց, դեսպան Պ. Ֆրիցի հաղորդեց Կայս. այն բաղձանքը, որուն համաձայն «Էլիտա» իր մեկնումը յետաձգեց չարաթ օրուան։ Նաեւ յանուն Վեհ. Սուլթանին հրաբերեց շքեղ հացկերոյթի մը, որ պիտի տրուի վաղը Կայս. Պալատին մէջ, Նորվեկիացի սպաներուն ի պատիւ։

Դեսպանը Կայս. Պալատ գնաց, այցելեց Իպրահիմ պէյի և շնորհակալութիւն յայտնեց։

*** «Էլիտա» դպրոց-մարտանաւին լուսանկարներէն պատրաստուած գեղեցիկ ալպոմը մատուցուեցաւ յոտս Կայս. Գահոյից։ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց ուրիշ երեք ալպոմներ ալ պատրաստել, որոնց մէկը պիտի ղրկուի Շուէտ-Նորվէկիոյ թագաւորին, Բ.ը Պոլսոյ շուէտական դեսպանին և Գ.ը «Էլիտա»ի հրամանատարին։

—Առջի օր «Էլիտա»ի մէջ սեղան մը տրուեցաւ հրամանատար Մ. Հօլսթի կողմէ։ Մ. Հօլսթ երախտագիտութիւն յայտնելով Պոլսոյ մէջ եղած սիրալիր ընդունելութեանց և Կայս. շնորհներուն համար, բաժակ պարպեց Վեհ. Սուլթանին և Օսքար թագաւորին կենացը։ Դեսպանն ալ ըսաւ թէ «Էլիտա»ի Պոլիս այցելելը աւելի ամրապնդած է երկու տէրութիւններուն միջեւ ի վաղուց անտի գոյութիւն ունեցող բարեկամական յարաբերութիւնները։ Դեսպանը նաեւ շնորհակալութիւն յայտնեց Կայս. հիւրամեծարներուն, որոնցմէ Մուսթաֆա պէյ պատասխանեց անգլերէն լեզուով։

ՌԷՕՆԹԿԷՆԵԱՆ ՄԵՐԵՆԱՆԵՐ. — Սպարապետի Դուռը գրեց Պերլինի Օսմ. դեսպանատան, Ռէօնթկէնեան 3 մեքենաներ գնել, զինուորական հիւանդանոցներու համար։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԴՆԵՐԸ.—Կայս. բարեւներ հաղորդուեցան Գ. զօրաբանակին հրամանատար զօր. Խայրի փաշայի, ի քաջալերութիւն անոր բարձր ծառայութեանց։

—Հայտարարուեցաւ հիւանդանոցին Բ. բժիշկ գնդ. Իսա պէյ, մէկ երկու օրէն կը մեկնի, Բ. և Դ. զօրաբանակներու զինուորական հիւանդանոցները քննելու և դարմանուող զինուորներուն հանգստութեանը հոգ տանելու համար։

—Պուքրէշ գտնուող 14 Պուլկարներ ձերբակալուելով դատուեցան և դատապարտուեցան 3ական տարի բանտարկութեան։

—Յունվար 10ին, աւազակախումբ մը հաւաքուեցաւ Բիլոյի վանքին մօտ, բայց Օսմ. զինուորները զանոնք վտարեցին։

—Ախթէբոլուի, Միտիայի և այլ արկածեալներուն համար հանգանակուած գումարը հասաւ 865,639 ղրուշի։

—Օսմ. զօրքերու ձմրան պէտքերուն համար դրամական նուէրներու գումարը հասաւ 898,274 ղրուշի։ Սկիւլի մէջ ձմեռը խիստ ըլլալուն, յանձնաժողովներ կազմուեցան, որոնք բուրդէ գուլպաներ և այլն պիտի հայթայթեն զօրքերուն համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. —Պուլկար կառավարութիւնը որոշեց զսպել պուլկար մասուլին չափազանցութիւնները։

—Պուլկար կառավարութեան և Ռուման-Շումլա երկաթուղիի շինութեան ընկերութեան միջեւ վէճ մը ծագած էր, և խնդիրին կարգադրութեան համար Բարիզի մէջ իրաւաբար մարմին մը կազմուած էր։ Պուլկարիա դատապարտուեցաւ 3,300,000 ֆր.ի գումար մը վճարել ընկերութեան, որ 6½ միլիոն կը պահանջէր։

ՑՈՅՆ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒՀԻ ՄԸ.—Վերջերս Իզմիրի մէջ մեռաւ Օր. Սոֆի Քիւբէֆիոզլու, որուն կտակը բացուեցաւ։ Հանգուցեալը իր հարստութեան մեծ մասը կը կտակէ Իզմիրի Յոյն բարեսիրական հաստատութեանց և դպրոցներու։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսչութեան մէքթուպճի Շէվքէթ պէյ, որ իբր քննիչ Իզմիր կը գտնուէր, յանկարծամահ եղեր է։ Շէվքէթ պէյ Պալայի ասոփման ունէր։

ՊԱՂՏԱՏԻ երկաթուղիին բամտեսէրերու ժողովը փետր. 14/27ին պիտի գումարուի Պէրլինի մէջ։

ՊԱՐՍԻՑ դեսպան իշխան Միրզա Բիզա խան, երէկ Եգիպտոս ուղեւորեցաւ մէկ ամսուան արձակուրդով։ Ա. Թարգման Յովհաննէս խան մինչեւ Իզմիր պիտի ընկերանայ իշխան Միրզա Բիզա խանի։ Յովհաննէս խան Իզմիրցի է։

Դեսպանին բացակայութեանը գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ խորհրդական Մուսթաֆա խան։

ԶԱՄԻՉԻ ԱՐՏԱՔՈՒՄ.—Նկատելով որ չամիչի արտածման մէջ կարգ մը զեղծումներ կը գործուին, հրամայուեցաւ քննութիւն կատարել, զեղծումները արգիլել և վաճառականութեան շահերը պաշտպանել։

ԻՒՆԻՕՆ Ընկերութեան արեւելքի ընդհ. տնօրէն Բայսէրլեան Սիմոն, էֆ. իր Տիկնոջ հետ, Բարիզ մեկնեցաւ երէկ, Արեւելեան Ճեպընթացով։ Բազմաթիւ համակրողներ ողջերթ մաղթելու համար կայարան գացած էին։

ՊՈԼՍՈՅ ՀՈՐԻԶՈՆԻՆ ՎՐԱՑ

Մ. ՔԱԹԻՒԼ ՄԵՆՏԷՍ

Ֆրանսացի ծանօթ գրագէտ Մ. Քաթիւլ Մենտէս, ինչպէս գրեցինք, Պոլիս հասաւ իր կնոջը հետ։ Մ. Մենտէս Ռումանիայէն կուգայ, և ինչպէս հոն, Պոլսոյ մէջ ալ կ'սկսի գրական հրապարակախօսութիւններու շարք մը վարուլլել։

Բարիզեան գրագէտին այս այցելութիւնը Օսմ. Կայսրութեան մայրաքաղաքը, առիթ մըն է որ քիչ մը տեղեկութիւն տանք այդ սիրուն հեղինակին և նուրբ բանաստեղծին վրայ։

Գրականութեան ամէն ճիւղ գրած է ան և հակառակ 60 տարիներուն կը շարունակէ ինքզինքը ցուցնել, խօսիլ, գրել։ Իր գրական բեռը որքան տարօրինակ, նոյնքան ալ արկածալից եղած է կեանքը, և արդէն ուրիշ կերպով կարելի՞ էր որ ըլլար, մէկու մը համար, որ իր ամբողջ ժամանակը անցուցած է կնոջական խնդիրներով, անոնց հոգեկան ուսումնասիրութիւնովը, անոնց ամէնէն մութ գաղտնիքները պարզելով։

Մ. Մենտէս Պոռոտցի է, 1900ին Բարիզ գացած և հիմնած է Լա Ռիվիւ Ֆանթէզիսքը, որուն կ'աշխատակցէր ժամանակուան ամէնէն փայլուն գրագէտներուն և բանաստեղծներուն մէկ խումբը։

Այդ բանաստեղծներուն, Կոթիէի, Պանվիլի, Պոտլէռի, Հուսէյի, Տը Հէրէտիայի, Մալարմէի, Բոբէի, Լը Բոնթ տը Լիլի և ուրիշներու հետ էր նաև Մենտէս, որոնք բանաստեղծութեան մէջ բացին նոր էջ մը, յատկանշական ձգտում մը սկսեցին որ ծանօթ է Պառնասեան անունով։ Մենտէս, ուրեմն Պառնասեան մըն է, և նոյնինքն հրատարակած է Ժամանակակից Պառնասի զրոյցը անուն գիրք մը, ուր իր յիշատակները գրելով քերթողական այդ դպրոցին ներկայացուցիչներուն և արուեստին վրայ, զայն կը նկատէ տեսակ մը բանաստեղծական վերարթնում, որ յաջորդած է սպառած Ռոմանթիզմին։

Տասնէ աւելի բանաստեղծութեանց հատորներ ունի, ուր խանդ և ներշնչում կը փայլին, չատ անգամ Հիւկոյի, Կոթիէի, Պոտլէռի, Պանվիլի, Հանրի Հայնէի կը հաւասարի, կը նմանցնէ զանոնք և անոնց անկատ յատկութիւնները կ'անձնաւորէ իր վրայ։ Իր հետեւակութիւնը այնքան ճշգրիտ է որ տեղ տեղ կը չփոթուի իր նախկիններուն հետ։

Մենտէս գրական ամէն ճիւղ մշակած է։ Ունի չատ մը քերթուածներ, վէպեր, անհամար նորավէպներ և զրուարթ պատմութիւններ, մենախօսութիւններ, տասնի մօտ թատերախաղեր, (որոնցմէ գիշերուան մը վեպը չէ հրատարակուած և որուն համար ամիս մը բանտարկուած է), գրական յիշատակներ, ուսումնասիրութիւններ, քննադատութիւններ ևն.։

Բարիզի մայթերուն վրայ ամէնէն աւելի կարդացուած, ննջարաններու, և մահճակալներու խորը ամէնէն աւելի հաճոյացած հեղինակն է։ Սիլվէսթրի, Մըզրուայի, Ժ. տը Լիսի, տը Սօսսէյի և չատ մը ուրիշներու պէս ինքը մէկն է այն ժամանակակից գրագէտներէն, որոնք թեթեւ, վաղանցիկ, պուլվառի և անկողնի գրականութիւն մը կ'ընեն, այդպէսով աւելի ժողովրդականութիւն և աւելի յաճախ դրամ չահելու համար։

Բարիզի ամէնէն գրական մէկ օրաթերթին ծուռնալի թատերական քրոնիկագիրն է քանի մը տարիէ ի վեր։ Այն յօդուածները զոյս կը գրէ հոն այնքան ճարտարութեամբ, օրը օրին, կը մնանեն դեռ Պառնասական հով մը։

Մ. Մենտէս 1870ին կարգուած է հռչակաւոր բանաստեղծի մը Թէոֆիլ Կոթիէի աղջկան հետ, որմէ բաժնուեցաւ ետքը և երկրորդ ամուսնութիւն մը կնքեց։

Մ. Մենտէս չատ մը գրական վէճեր և կռիւներ ունեցած է, որոնց միջոցին կրցած է ինքզինքը պաշտպանել ճարտարօրէն։

Բարիզի այս սիրուած գրագէտը սակայն իր մահէն ետքը պիտի կորստի այն ամբոխին մէջ, որ ֆրանսական այնքան ճոխ և ծովային գրականութիւնը կը մշակէ։ Իր գործերը ապրող գործեր չեն և իր անունը չպիտի մնայ գրական պատմութեան մէջ իբր յիշատակելի հեղինակ մը։

Ֆրանսացի քննադատ մը սապէս կը խօսի.—

«Այն յատկութիւնները որոնք Մենտէսը մշտափոփոխ և նմանող բանաստեղծի մը վերածած են, ի յայտ կուգան նաև իր արձակ գործերուն մէջ։ Իր վէպերը եթէ երբեք Հիւկօ չեն հոտիր Զօլան կը յիշեցնեն, մերթ ծայրայեղ նիւթերու գիւտովը և քիչ անգամներ ալ ձեւի յատկութիւններով և թերութիւններով։ Այսու հանդերձ ոճի նրբութիւնը, միսի զգայնութիւններու ամենափոքրիկ մանրամասնութիւնները իրեն անձնական յատկութիւններն են։

«Հակառակ ամէն բանի, հակառակ աննման գործունէութեան մը, հակառակ գրական տիրզերական տուիչներու, հակառակ մամուլին և գրատուներու չորս անկիւնը ցանցնած յորդառատ երկերուն, հակառակ հրապարակախօսութիւններու և հակառակ այնքան համակրութեան զոր գտած է իր 60 տարիներուն շրջանին, Մենտէս չէ հասած մեծ հռչակաւոր մարդու մը ատիճանին։ Մնացած է հանրածանօթութեան սահմանագլուխին վրայ, արուեստագէտ-բանաստեղծի և վաւերատ-վիպասանի տարտամ համբաւով մը։

«Իր փառքը ազատ համարձակ պատմողի յատկութեան մէջ է։ Վէպերու և նորավէպերու անթիւ հատորներ գրած է, որոնց խորագիրները ճաշակ կը յատկանշեն։ Իր թերթօններուն մէջ իր նախկին աներին Կոթիէի նմանողութիւնը կը պօռայ։ Մէկ խօսքով կարելի է ըսել որ եթէ Մենտէսի բոլոր գործերն ալ մոռցուին, ան պիտի մնայ քննադատութեան առջեւ գրական հեղինակութեան և նմանողութեան իշխանը։

Արդեօք Մենտէսի նմանողութեան այս գերազանց յատկութիւնները ինքնին առանձնայատկութիւն մը չեն կարկառեր։ Ասո՛ր համար է գուցէ որ — և ճշմարիան է արդէն — Մենտէս չատ սրուած և փնտուած գրագէտ մը եղած է, և ո և է ընթերցող չի կրնար մոռնալ այն աղդեցութիւնը զոր ըրած է այդ այլանման հեղինակը, որ կը խօսի անուշ, նուրբ և արուեստական եղանակով մը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՆԱՆԿ.—Առեւտր. Բ. դատարանը անանկ հռչակեց Պոլիս, Մէյտանճը, մետաքսեղէնի վաճառական Իլիա Նաբաս և Ընկերութիւնը։

—Ոստիկանական Նախարարութիւնը Բերայի Պատժական դատարանին ղրկեց Զուխայի վաճառական Միխալ-Եուվանիտիսի գործը։

ՀՐԴԵՀ,—Երեքշաբթի առտու հրդեհ ծագեցաւ Էյտիրնէ, Հայոց եկեղեցիին մօտ, Սիւրիւրիճիլէր թաղին մէջ և 10 խանութ այրեցան։ Հրդեհը ծագումառած է փոքր ճաշարանէ մը։ Միայն մէկ խանութ ապահովագրուած էր։

—Անցած կիրակի հրդեհ ծագեցաւ նաեւ Էրզրումի մէջ, միսհօնարներու աղջկանց վարժարանէն, բայց չատով առաջքը առնուեցաւ։ Դպրոցը 2500 ոսկիի ապահովագրուած էր։

ԿԵՂԾ ԲԹԻՇԿ ՄԸ.— Կէմլէյիկի մէջ Պրուսացի Անթիբա անուն մարդ մը որ ինքզինքին բժիշկի հովեր կուտար, և ամէն մեղքի վրայ ալ ամուսնացած էր, անցած օր, աղջկան մը պատիւը բռնաբարեր է, անոր արգանդի հիւանդութիւնը բուժելու պատրուակով։ Թերթերը կ'ըսեն թէ, այս բժիշկը ուզեր է կամ երկու գործողութեան մէկէն կատարել, կա՛մ գործնական փորձ մը ընել։ Անթիբա ձերբակալուեցաւ և անշուշտ իր հաշիւը պիտի տայ։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄԸ.— Անգլիական «Ճոն Մորիսըն» և հելլենական «Բոսթաս» շոգենաւերուն ընդհարիլը և «Ճոն Մորիսըն»ի խրիլը գրեցինք։ Շոգենաւին ազատումը անկարելի է։ Շտեմարաններու բեռները գոցուած ըլլալով տարբեր հանել և գործը եղեռնադատ Ատեանին առջեւ հանել.

—Ձեր ըսելիքներուն կը սպասեմ, արձակման հրաման մը բացայայտ է։

—Եթէ երբէք նոր խնդիրներ երեւան չգան, աւելցուց Վիպէռ։

—Ունի՞ք նոր բաներ։

—Ոչ, բայց պիտի փնտռեմ ու պիտի գտնեմ։

—Եթէ որոշ հետքի մը վրայ էք, և եթէ Մ. Սավարի յանցաւոր է։

—Ցանցաւո՛ր է, պօռաց յանկարծ տիկին Վիտալ, որ բառ մը չէր փախցընէր այս խօսակցութենէն։

—Ահ, յարեց ոստիկանը, Ճիւլիայի կողմը դառնալով արագ, տիկինը համոզուա՞ծ է անոր յանցապարտութեան։

—Համոզուա՛ծ, այո.

—Կեցցէ՛, գոչեց Վիպէռ, որ մառնալով հարցաքննիչ դատաւորին ներկայութիւնը, ուրախութիւնը ազատօրէն արտայայտեց, կեցցէ՛, կրկնեց, Սավարի կորսուած է, և հիմա վստահ եմ որ անոր դէմ ապացոյցներ պիտի գտնեմ։

Մ. Կուռպէ հետաքրքրութեամբ կը նայէր այս արտակարգ ոստիկանին, որ խանդավառութիւն և անկեղծութիւն կը մտցնէր պաշտօնի մը կիրառութեան մէջ, ուր ծածկամտութիւն և պաղութիւն կը տիրէ ընդհանրապէս։

Բայց անակնկալները վերջ գտած չէին, Վիպէռ յանկարծ ձեռքը ճակտին զարկաւ, գիւտ մը ըրածի պէս, և խօսք առնելով ըսաւ։

—Պ. հարցաքննիչ դատաւորը հաւանաբար նշմարեց որ հարցաքննուողը ինքզինքը պաշտպանելու մեծ ուժ ունի, չէ՞։

—Անտարակոյս, անմեղ կամ մեղաւոր, ճշմարիտը սա է որ Սավարի չափազանց ուշիմ մարդ մըն է.

—Այն ատեն, յարեց Վիպէռ, երբ զայն բանտ դնենք բան մը չպիտի կրնանք հասկնալ։

—Ինչո՞ւ։

—Որովհետեւ կորովի և գոց-բերան մարդ մը քանի մը օրուան բանտարկութիւնով ինքզինքը չի լքեր։ Պէտք չէ մտածել նաև որ յայտնութիւններ կ'ընէ իր մէկ բանտակերին։ Այդ բաները պարզամիտ և ռամիկ մարդոց կը պատահին որոնք ոստիկանութեան ծածուկ պաշտօնեաները իրենց պէս դատապարտուածներ կարծելով, կարեւոր յայտնութիւններ կ'ընեն։ Բայց Սավարիի համար ատանկ բան մը չի պատահիր։ Ոչ մէկուն հետ պիտի տեսնուի ան և պիտի մնայ բացարձակ լռութեան մէջ։

—Ինչ կը հետեւցնէք. հարցուց Մ. Կուռպէ։

Թարգմ.

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(Շարունակելի)

կարելի պիտի չըլլայ արմտիքի մթերքը ազատել։ Ամբողջ բեռերու արժէքն է 20000 ոսկի։ «Բոսթաս» Ոսկեղջիւր մտաւ նորոգուելու համար։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Մէրկզի ու չրջականերու տուրքի հաւաքիչներէն Էտհէմ էֆ. և ընկերը, ապօրէն ընթացքի մէջ գտնուած ըլլալով, առաջինը 4 ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, իսկ երկրորդին նկատմամբ քննութիւն կը կատարուի։

ՁՈՒԱՆՁ ԵՒ ՓԵՍԱՑ.—Առջի գիշեր Էյտիրնէ Գարբուի կողմը Ալի անուն մարդ մը, 45 տարու, զոքանչին տունը երթալով դուրս կանչեց և դաշոյնը ձախ կողը մխեց։ Կինը վայրկենապէս մեռաւ։ Ոճրագործը թէեւ փախաւ, սակայն քիչ ետքը ձերբակալուեցաւ և իր ոճիրը խոստովանեցաւ։ Ալի դրամ ուզած էր զոքանչէն որ չէր տուած. ոճրին շարժառիթը այդ պարագան է։

ՑՈՒՍԱՀԱՏ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ.—Եղամանի Գրիգոր անուն 40 տարեկանի մօտ անձ մը, առջի գիշեր, Կէօրկ Փաշա, յուսահատութեան ճգնաժամի մը պատուն, ինքզինք տանը հորին մէջ կը նետէ, ուր կը մնայ մինչեւ լոյս։ Երէկ ոստիկանութիւնը հանեց թշուառ յուսահատին դիակը որ անչուք կերպով թաղուեցաւ։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ, 28 Դեկտ. — Հանրապետութեան Նախագահ Մ. Լուպէ՝ Օգոստոս 6ին Հռոմ պիտի մեկնի։

—Թոքիոյէ կը հաւատան թէ, Ճապոնցի դրամատէրներ՝ իրենց կառավարութեան հետ փոխառութեան մասին բանակցութեան մտած են։

ՊԵՐԼԻՆ.— Պելճիգայի Լէօբոլտ թագաւորը այսօր հոս հասաւ, և Կայսեր, կայսերազան ընտանիքին և ժողովրդեան կողմէ համակրալից կերպով ընդունուեցաւ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

13/26 Յունվար 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	94.21½
Ամէնէն բարձր գինը	94.33
» վար գինը	94.21

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	125.50
Երէկուան բարձր գինը	126.37
» վար »	125.50
Բարաք	505.
Բրէսի Ֆոնսիէ էմիբսիէն	267.
Թրանսվալ	105.
Պանք Նաս. կրէս.	445.
Թրամվայի Բամտեթուղի	6.15
Բէժիի պարտաթուղի Ֆրանք	366.
Անատոլ. Երկ. բամտեթ. Ա.Ո.	12.—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.90

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.11
Անգլիական ոսկի	110.04
Ֆրանսական ոսկի	87.16
Բրիմից	51.06
Նոր մէթալիք	102.20
Բօլ	90.
Բուպլի թղթադրամ	8.62
Լոնտոն 3 ամիս	111.35
Բարիզ »	22.61¾

Կարդալ Դ. Երես «Ինիօն»

Ապահովագրական Ընկերութեան ազդը

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ,,Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ

15 Յունվար 1904 13

ԼԱԲԷ ՓՈՂՈՑԵՆ ՈՉԻՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ը.

Հարցաքննիչ դատաւորը ապշահար մնաց դեռատի այրին այս ծանր ամբաստանութեան առջեւ, այն տեսակ մարդու մը դէմ, որուն անմեղութեան կամաց կամաց կը սկսէր հաւատալ։ Մ. Կուռպէ տիկին Վիտալի ըսաւ թէ իր վիշտը գուցէ անարդարութիւն գործել կուտար և ամուսնին վրէժը լուծելու բոց տենչը ամէն կողմ յանցաւորներ կը ցուցնէր իրեն։

Բոլոր աս տրամաբանութիւններուն կինը սապէս պատասխանեց.

—Չեմ խաբուիր, վստահ եմ որ չեմ խաբուիր։

—Արդեօք հարցաքննուողին խօսքերուն, ձեւերուն, նայուածքին մէջ բան մը նշմարեցիք, որ իմ ուշադրութենէս վրիպած էր, հարցուց դատաւորը։

—Ոչ մէկ մասնաւոր բան։

—Այն ատեն ինչի՞ վրայ կը հիմնուիք...

—Ոչ մէկ բանի վրայ։ Այն վայրկեանէն սկսեալ ուր այդ մարդը սենեակ մտաւ, զգացի թէ արտակարգ դգայնութենէ մը բռնուեցայ. երբ խօսեցաւ սկսայ դողալ։ Եթէ անմեղ էր, ինչո՞ւ ատանկ յուզում մը պատճառեց ինծի. սակէ առաջ արդէն կասկածելիներ ցոյց տուած էիք ինծի և կրցած էի պահել անդորրութիւնս։ Սա Սավարին կարծես օտար չէ ինծի, իմ կեանքիս կապուած է սերտօրէն։ Անկէց կը տառապիմ, դեռ պիտի տառապի՛մ ալ։ վստահ եմ, կ'երդնո՛ւմ...։

—Իտալացի էք, տիկին, հետեւաբար քիչ մը ճակատագրութեան հաւատացող։

—Կարելի է, պարոն, բայց այս վայրկեանիս տրամաբանութեամբ կը գործեմ։ Ո՛ւսկից առաջ կուգայ այն վրդովմանքը որ կը զգամ դէմքի մը դէմ զոր երբեք չեմ տեսած, երբեք չեմ ճանչցած։ Մեղադարտը ա՞ն է, պարոն, ձեզի կ'ըսեմ թէ ա՞ն է մեղադարտը...

Իր շարժուձեւերը, դիրքը, ձայնը և կայծակնափայլ աչքերը թեւ կուտային այս արտակարգ դատապարտութեան։ Այդ դիրքին մէջ հրաշալի էր, իտալացի դիցուհի մը կը նմանէր։

Մինչ Մ. Կուռպէ հիացքանչ կը նայէր անոր և ինքնիրենը կը մտածէր թէ ինչ կերպով պիտի կրնար անդորրել զայն, բարապան մը մտաւ և թուղթ մը ներկայացուց։

—Դո՞ւքսն է, հարցուց դատաւորը ակնարկ մը պտտցնելով թուղթին վրայ։

—Այո, պարոն։

—Առաջնորդեցէք։

Վայրկեան մը ետք դուռը բացուեցաւ և դաղտնի ոստիկան Վիպէռ ներս մտաւ։

—Փափաք յայտներ էք հետս տեսնուելու, յարեց հարցաքննիչ դատաւորը, մինչ ոստիկանը զայն կ'ողջունէր։

—Այո պարոն, Լա Բէ փողոցի ոճիրին մասին, ինքզինքս ձեր հրամաններուն տակ կը դնեմ։

—Դո՞ւք էիք որ տիկինին տունը գացիք, ըսաւ դատաւորը Ճիւլիան մատնանշելով։

—Այո, բայց չընդունուեցայ, վրայ բերաւ Վիպէռ կապոյտ ակնոցին տակէն նայելով տիկին Վիտալի։

—Գործին ամէն մանրամասնութեան վերահասո՞ւ էք։

—Բիչ չատ, պարոն, աբարթմանը առաջին անգամ մտնողներէն մէկը եղայ, ոճիրին երեւան ելլելէն քանի մը վայրկեան ետք։

—Այո, կը յիշեմ. ոստիկանութեան տեղեկագրին մէջ յիշատակուած էիք։

—Կարելի է։

—Մանրամասնութիւններ ալ կուտար կարծեմ. կը յիշեմ նաեւ ձեր քանի մը կասկածները։

—Այլանդակ կասկածներ, որոնց վրայ կը ցաւիմ, աւելցուց Վիպէռ աչխուժիւ ընդմիջելով դատաւորը և զղջացող ակնարկ մը ուղղելով դեռատի սգաւորին։ Մնաց որ, ինքզինքս արդարացնելու համար պէտք է ըսեմ թէ այդ կասկածները վայրկեան մը միայն ունեցայ։ Հիմա այդ կասկածները ուրիշ կողմ դարձած են։

—Ախ, ո՞ր կողմը։

—Այն անձին վրայ զոր երէկ ձերբակալել տուիք։

—Ալպէռ Սավարի՞ն ըսել կ'ուզէք։

—Այո։

—Ահաւասիկ իր հարցաքննութիւնը, ուշադրութեամբ կարդացէք։

Վիպէռ նստեցաւ քարտուղարին տեղը որ մեկնած էր։ Ակնոցը աչքին դետեղեց, արմուկները սեղանին վրայ դրաւ, գլուխը ձեռքերուն մէջ, ընկղմեցաւ ընթերցումին խորը, մինչ Մ. Կուռպէ չըմտիէին առջեւ նստած կը խօսակցէր Ճիւլիայի հետ։

—Է, տեսանենք ի՞նչ կը խորհիք, հարցուց դատաւորը երբ քառորդ ժամ մը ետք Վիպէռ ոտքի ելաւ։

—Պարոն դատաւորը կը ներէ՞ որ ամէն բան ազատ համարձակ պատասխանեմ։

—Անտարակոյս։

—Կը մտածեմ որ այս հարցաքննութենէն կարելի չէ դատապարտող տարբեր հանել և գործը եղեռնադատ Ատեանին առջեւ հանել.

—Ձեր ըսելիքներուն կը սպասեմ, արձակման հրաման մը բացայայտ է։

—Եթէ երբէք նոր խնդիրներ երեւան չգան, աւելցուց Վիպէռ։

—Ունի՞ք նոր բաներ։

—Ոչ, բայց պիտի փնտռեմ ու պիտի գտնեմ։

—Եթէ որոշ հետքի մը վրայ էք, և եթէ Մ. Սավարի յանցաւոր է։

—Ցանցաւո՛ր է, պօռաց յանկարծ տիկին Վիտալ, որ բառ մը չէր փախցընէր այս խօսակցութենէն։

—Ահ, յարեց ոստիկանը, Ճիւլիայի կողմը դառնալով արագ, տիկինը համոզուա՞ծ է անոր յանցապարտութեան։

—Համոզուա՛ծ, այո.

—Կեցցէ՛, գոչեց Վիպէռ, որ մառնալով հարցաքննիչ դատաւորին ներկայութիւնը, ուրախութիւնը ազատօրէն արտայայտեց, կեցցէ՛, կրկնեց, Սավարի կորսուած է, և հիմա վստահ եմ որ անոր դէմ ապացոյցներ պիտի գտնեմ։

Մ. Կուռպէ հետաքրքրութեամբ կը նայէր այս արտակարգ ոստիկանին, որ խանդավառութիւն և անկեղծութիւն կը մտցնէր պաշտօնի մը կիրառութեան մէջ, ուր ծածկամտութիւն և պաղութիւն կը տիրէ ընդհանրապէս։

Բայց անակնկալները վերջ գտած չէին, Վիպէռ յանկարծ ձեռքը ճակտին զարկաւ, գիւտ մը ըրածի պէս, և խօսք առնելով ըսաւ։

—Պ. հարցաքննիչ դատաւորը հաւանաբար նշմարեց որ հարցաքննուողը ինքզինքը պաշտպանելու մեծ ուժ ունի, չէ՞։

—Անտարակոյս, անմեղ կամ մեղաւոր, ճշմարիտը սա է որ Սավարի չափազանց ուշիմ մարդ մըն է.

—Այն ատեն, յարեց Վիպէռ, երբ զայն բանտ դնենք բան մը չպիտի կրնանք հասկնալ։

—Ինչո՞ւ։

—Որովհետեւ կորովի և գոց-բերան մարդ մը քանի մը օրուան բանտարկութիւնով ինքզինքը չի լքեր։ Պէտք չէ մտածել նաև որ յայտնութիւններ կ'ընէ իր մէկ բանտակերին։ Այդ բաները պարզամիտ և ռամիկ մարդոց կը պատահին որոնք ոստիկանութեան ծածուկ պաշտօնեաները իրենց պէս դատապարտուածներ կարծելով, կարեւոր յայտնութիւններ կ'ընեն։ Բայց Սավարիի համար ատանկ բան մը չի պատահիր։ Ո

ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆ

ԿԻՒՍԹԱՎ ԷՄԱՌ 178

ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒ ՆԱՒՍՊԵՏԸ

Վ. Է. Պ

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԶԵՏՆԱԽՈՅԶԸ

9

Սէտոր-Ռուժ

—Մեզի ծառայելով, շարունակեց Մէքսիկացին, մի միայն մէկ շահաւոր նպատակ մը կունենաք, զոր գիտնալու համար մարգարէ ըլլալու պէտք չունիմ։ Անգլեամերիկեան մը երբէք անկեղծօրէն չի պիտի օգնէ Մէքսիկացիի մը։

—Վա՛յ։

—Այո, անոր համար, առ յաւէտ ետ կը կենամ մինչեւ հիմայ կազմած ծրագիրներէս։

—Վերջին խօսքերնի՞ դ է այս։

—Վերջինը։

—Կը մերժե՞ք։

—Կը մերժեմ։

—Լաւ, հիմա գիտեմ ընելիքս։

—Եւ ի՞նչ պիտի ընէք, տեսնէք, յարեց կալուածատէրը բաղուկները խաչաձեւելով կուրծքին վրայ և հիդ ասնոր երեսը նայելով։

—Հիմա պիտի ըսեմ։

—Կ'սպասեմ։

—Ձեր գաղտնիքը ունիմ ես։

—Ամբո՞ղջովին։

—Անանկ որ իմ իշխանութեանս մէջ էք։

—Թերևս։

—Ո՛վ կարդիլէ ինծի սակայն ձեր գաղտնիքը հաղորդել ուրիշին։

—Այդ ուրիշները ձեզի հաւասք չեն ընծայեր։

—Կը կարծէ՞ք։

—Ապահով եմ։

—Թերևս, պիտի ըսեմ իմ կարգիս։

—Ինչպէ՞ս։

—Օ՜հ, Աստուած իմ, դիւրաւ պիտի տեսնէք։

—Հետաքրքիր եմ իմանալու։

—Որքան հարուստ ալ եղած ըլլաք, Տօն Միկէլ Զաւաթ, և թերևս նոյն իսկ այս հարստութեանդ պատճառաւ իսկ, հակառակ ձեր բոլորտիքը ցանած բարիքներուդ, ձեր հակառակորդներուն թիւը ահարկու է։

—Դիտեմ։

—Շատ լաւ, այս հակառակորդները ուրախութեամբ պիտի ողջունեն ուրեմն այն առաջին առիթը որ ձեր կորստեան դուռ պիտի բանայ։

—Հաւանական է։

—Կը տեսնէք ուրեմն, երբ երթամ ցուցնելու ոչ միայն այս նամակները, հապա դեռ ուրիշ շատ մը նամակներ ձեր կողմէ ստորագրուած, որոնք այս դարակին մէջն են։

—Ուրեմն իմ ձեռքովս ստորագրուած և գրուած նամակներ ունիք։

—Երեք հատ ունիմ որ կը բաւեն ձեզի հրացանի քռնելու։

—Ա՜հ։

—Այո, հիմա կզգաք թէ առանկ կարեւոր գործի մը մէջ զգուշանալ պէտք է, և իմ տեսակս մարդեր, յարեց ծաղրական շեշտով մը, ուրիշներէ շատ աւելի անհուն պատճառներ ունին զգոյշ մնալու։

—Լաւ դեր մը կը խաղաք, յարեց կալուածատէրը։

—Դե՛ր, այնպէս չէ՞։

—Այո, կը հաւատամ որ եմ ենթադրածէս աւելի զօրաւոր էք։

—Օ՜հ, գուք դիս չէք ճանչցար տակաւին։

—Դիտցածս կը բաւէ։

—Այսպէ՞ս։

—Հոս կանգ առնենք, եթէ կը հաճիք։

—Կը մերժէք միշ ուրեմն։

—Առաւել քան երբէք։

Սգուսթէրը յոնքերը պռատեց։

—Զգուշացէք, Տօն Միկէլ մրմռաց խոժոռ ձայնով, ըսածս պիտի ընեմ։

—Այո, եթէ ժամանակ ձգեմ ձեզի։

—Ինչ ըսիք։

—Ապուշ արարած, կարծեցիր որ քու սպառնալիքներէդ վախցող մէկն եմ, ու չե՞մ գիտեր անպտղութեան վիճակի մը մատնել քեզ, ոչ թէ ինծի համար որ կարեւորութիւն չեմ տար, հապա այն բարեկամներուս համար որոնք պատուաւոր մարդիկ են և որոնց կեանքը չեմ ուզեր որ վրդովուի քու վատութիւնովդ։

—Հետաքրքիր եմ հասկնալու համար թէ ի՞նչ միջոց պիտի գործածէք այս արդիւնքը ձեռք ձգելու համար։

—Պիտի տեսնէք, պատասխանեց Տօն Միկէլ։

—Տեսնենք։

—Պիտի մեռցնեմ ձեզի։

—Օ՜հ, օ՜հ, յարեց Սգուսթէրը իր ղղուտ անդամներուն վրայ ակնարկ մը նետելով, դիւրին չեն ասոնք...

—Դիւրինը, դժուարը կը տեսնէք։

—Էյ՜հ, ե՞րբ պիտի մեռցնէք։

—Իսկոյն։

Երկու մարդիկը կրակարանին առջեւը նստած էին, մէջտեղը սեղան մը կար, քիչ մը անդին, այնպէս որ խօսած ատենին կը դիմէին անոր։

Տօն Միկէլ այս վերջին խօսքը արտասանելով, վագրի մը պէս ցատկեց, խոյացաւ դիմացինին վրայ, որ երբէք չէր խորհեր ասանկ յարձակումի մը, բռնեց զայն կոկորդէն և դեռին տապալեց։

Երկու հակառակորդները միասին գլորուեցան։

Մեքսիկացիին յարձակումը այնքան սաստիկ էր որ Սգուսթէրը կիսահեղձ հակառակ իր ուժին, չը կրցաւ խուսափիլ անկէ, որ կոկորդը կը սեղմէր։

Սէտոր-Ռուժ չը կրցաւ նաև պզտիկ դիմադրութիւն մը ընել։ Մեքսիկացիին ծունկը կը ջախջախէր անոր կուրծքը մինչ մատները կը մտնէին կոկորդին մէջ։

Տօն Միկէլ երբ կատարեալ անկարողութեան վիճակին մէջ ձգեց Սէտոր-Ռուժը, դաշոյն մը հանեց գրպանէն և մխրճեց անոր մարմնին մէջ։

(Շարունակելի)

ՓԱՍՏԱՐԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

Պոլսոյ առաջնակարգ փաստաբաններու կարգին մէջ, Յարութիւն էֆ. Գայսէրեան նշանակելի տեղ մը կը գրաւէ և հրապարակի վրայ ծանօթ անուն մը ունի, իր տաղանդներու տարիներու գործունէութեան շնորհիւ։

Կը սահմանէ ամէն տեսակ դատեր, ըլլայ Շէրիի, Հուգուգի, Թիճարէթի և կամ Ճէզայի վերաբերեալ և անձնուիրաբար տեղեկութիւններ և լուսաբանութիւններ կուտայ իրեն դիմող ամէն անձի։

Մասնաւոր ընդունակութիւնը ունի առեւտրական կնճռոտ խնդիրներ կարգադրելու և առեւտրական կորսուած իրաւունքները վերահաստատելու։

Իր վարձքը միշտ կանխիկ չէ և նոյն իսկ շատ անգամ խնդիրը իրաւախոհութեամբ վերջացնելու կը ջանայ։

Մասնաւոր գումարի մը փոխարէն տարեկան կամ վեցամսեայ միջոցի մը մէջ կը վարէ ո և է անձի մը դատական գործերը։

Անոնք որ կ'ուզեն ձեռնտա, կարող, համաձայնող և պատուաւոր փաստաբանի մը հետ գործել, պէտք է դիմեն Պայազ Ալի Ճաssէսի, Մուսուլ խան թիւ 22—23—24, առտուան ժամը 3էն 6 և իրիկունը 10էն 12։

ՈՍԿԻ ՄԻԵՍԱԼ, ԲԱՐԻԶ 1900

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ՔԱՐՄԷԼ ԸՆԿ.

ԱՆԱՐԱՏ ԳԻՆԻՆԵՐ ԵՒ ՔՕՆԵԱՔՆԵՐ

ՌԻՇՕՆ ԼԸ-ՍԻՕՆԻ (Պաղեստին) մեծ մառանցներէն

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ. — ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԵՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիոյ Քարափը, Սիրէ Ֆրանսէզ, թիւ 145—147

Բարիզի բժշկ. կաճառին բրօֆէսէօր Ժ. ԲՈՒՇԷԻ
Պոռտոյի դիտական Կաճառէն Բրօֆ. ԿԱՅՕՆԻ
Համալսարկի քաղաքապետութեան քիմիագէտ Ս. Է. ՆՕԷԻ և այլ նշանաւոր գիտուններու վկայութեամբ,

ՄԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

ԲՆԱԿԱՆ, ՕԳՏԱԿԱՐ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆՈՂ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԵԼ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺ

Պոլիս, Պահչէ Դարբու, Պիճ Պիր Զեքիսի դիմաց

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտար, Իճասիէ, Տողրամաճը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 5—11 դիմել Պոլիս, Պահչէ Դարբու, Պին-Պիր-Զեքիսին դիմաց։

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

Ա Զ Դ

Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյս վագիէն Սամաթիա Սանճաքտար Խայրէտտին Թաղ՝ Տէմիրճի Ոսկիան փողոց 11 թիւ քարուկիր տունը՝ ամբողջովին Ս. Եկեղեցւոյն մակերես մնացած ըլլալով, Թաղ. Խորհուրդս անուրդի դրած է զայն։

Դնել փափաքողք կը հրաւիրուին ներկայանալ ի Թաղ. Խորհրդարանս՝ ամէն առաւօտ՝ ժամը 3էն 5՝ թուականէս մինչեւ մէկ ամիս։

Սամաթիա, 5 Յունվար 1904

(ԿՆԻԲ)

ՐՈՏՈԼ

RHODOL

ՎԱՐԴԱԽԻՍ ԼՈՒՍՕՂԱԿԱՆ

Բատոլը բուսական է. վարդէ և անոր պէս առողջարար նիւթերէ բաղկացած է, և այնքան քաղցրաբոյր է և ախորժելի համ ունի որ տղաք իսկ ուրախութեամբ կը գործածեն։ Վաճառացած է Առողջապահական ժողովին կողմէ և նշանաւոր բժիշկներ կը գործածեն զայն սամոքսի և աղիքներու խանգարման արդիւնք պնդութեան, արիւներիութեան և ասոնց նման հիւանդութիւններու դէմ։ Հնարիչ՝ Ոն Դաքան Աղէպլէր Ճատտէսի, Միւրիվվէթ դեղարանին տէր Եորկի Աւոսդուլիսէ։ Դրն 5 դր.։ Կը գտնուի բոլոր մեծ դեղարաններու մէջ։ 30—8

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

Գումգաբու Մոսալլա ճաssէսի թիւ 30

Այս դպրոցին մէջ շաբաթը երկու երեկոյ Անգլիերէն լեզուի դասախօսութիւն տեղի կ'ունենայ, յոյժ դիւրամատչելի պայմաններով։

Դիմել անդ., առ Յովսէփ Հայկազն։

ԳԱԹՐԱՆ ՀԱԳԳԸ ԷՔՐԷՄ

Կէօյլիւ Նէզլէլերիյէ միւգա, էօքսիրիւքլէր վէ նէֆէս տարլըղնա գարը վէ եէնի պաշլամը վէրէմին թէտաւիսնէտ թէէսիրաթը չիֆապահչոսը հասէպլիլէ մէմլէքէթիմիզ սէրաթէան սիթրպպի հագիգէսնին էքսէրիա թագար վէ թանսիկնին վէ մէճլիսը Թրպպիսէ վէ Արհիսէի ուժամիսէնին թատիդնին իրարդ էլէմիզ տիր։

Ուժամ սէբո վէ էճզանանէլէրուտ պուլունուր։ Թարատան սիրարը վուռգուրնա՝ եէնի ճամի չէրիճ մէրտիվէնլէրի գարշուսընա ֆիսաղիմ սէյին էճզա սէրքսընա միւրաճաաթ օլունմալը տուր 9—80

ՏԵՐ եւ ՏՇorkն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՏՕՔԹԷՕՐ

ՎԱԼԱՆԹԷՆ ՆԱԼԲԱՍ

ԲԱՐԻՍ ՄԷԲԹԷՊՐ ԹՐԳԻՑԷՍԻՆՏԷՆ ՑԻՊԼԻՍՄԱԼԸ

Տօքթէօրը մուժրիլէյէ կէր կիւն Գէյ Օղլանտա, Գիւչեւք Բարմագ Դարբու պիր նօմէրօլը մուրաջէաթանէ է էօլէնէն սօնրա Ալաֆր. Լաէն 4է գասար խաթէէկանը գասդուլ իսէր։

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Դումգաբու 27 եւ Պալի-Փասա 50

ՃԻՎԱՆ ԷՖ. ՏԱՎՈՒՏԵԱՆ՝ իր երկար փորձառութեամբը արդէն շատերուն ծանօթ ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ մը է, և թէ վերջերս Եգիպտոս և Եւրոպա այցելած ու ազնուական ինչ ինչ կէտերը մտէն ուսումնասիրած ըլլալով, իր վերոյիշեալ խանութներն և գործառուցը արդեստին էն վերջին պահանջմանց համաձայն կատարելագործած է, ոյնպէս որ կարելի պիտի ըլլայ գանեհոն հարմանոց, ճնուան ասնոխմբութեանց և իրախանութեանց համար աեղական և եւրոպական ամէն տեսակ բնտիր չաքարեղէններ, անուշեղէններ և ըմպելիներ, բաթիսրոնի վերաբերեալ խմորեղէններ ու ֆոնտան։

Թէ ի Պոլիս և թէ ի գաւառս յանձնարարութիւնք կը կատարուին ամենայն ճշտութեամբ և փութով։ % 30 զոնացուցիչ զեղչով։

Բերել տուած է նաև դարդարուն ինդուսէ ֆանդէզի աստիներու և թղթեթաս մեծ մթերք մը։

ԶՈՒՏ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՍՈՒԵՂԷՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մեծ մթերանոց զուտ Անգլիական և Սկովտական կարեւոր գործարաններէ արտադրուած ամէն տեսակ ասուեղէնի, չուխա, քազմիր, շաեագ, ֆասօնէ և ուրիշ ամէն կարգի կերպասներ՝ ամէն եղանակի ու ճաշակի յարմար։ Կը ծախուի մեծաքանակ և փոքրաքանակ։ Մասնաւոր զեղչ Պոլսոյ և գաւառներու համար։ Դիմել Կ. Պոլիս Հաճօրօլ խան, թիւ 31։

ԴԵՂԱՐԱՆ

ՀԵՐԱԿԼԷՍ ՏԷՕՎԼԷԹԵԱՆ

Կայաթա, Գարահէօյի հրապարակը (Թրամուէյի կայարանին ճիշդ դիմաց, 32)

Ամէնէն թարմ ու ճարտարական նորագիւտ դեղերու ճոխ մթերք, կատարեալ խնամք և խղճամիտ պատասխանութիւն դեղագրի։

Ամէն օր ամեն ժամ Բժիշկ անպակաս է դեղարանէն. հիւանդին փափաքած որ և է բժիշկը ուզուած պահուն կրնայ ձեռք բերուիլ ի դիւրութիւն յաճախորդաց, նաև մէկդիրու քանակական և որակական տարբերութիւնը կը կատարուի 20 դրշ.-ով։

Ղալաթիա, Թրամուէյի սթասիոնին ճիշդ դէմը, թիւ 32։ 3

(Պողոսյանիին կարգը)

ՏՕՔԹՈՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

ՀԱՆՐԱՆԱՆՕԹ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԴԱՂՂԻԱԿԱՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱՄԻՋԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

ԲԵՐԱ, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ, Միւք փողոց թիւ 4 ԱՄԷՆ ՕՐ։

Ա՛ԻԴԻՆԹՕՆ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻՂՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱԸ

1828 Վէ 1829ՏԱ ԹԷԷՍՍԻՍ ԻՏԻԼՄԻՇ

Բարիսաէ Բլաս Վանսամտա, 9 նօմէրօլու սարիէի խուսուսի։

ՀԱՐԻՒՆ ՏԻՐԱԼԻՔԻ

Սէրմաեէ վէ իխթիսաթ 119,000,000 ֆր.
1902ՆԻՆ մագազատը 24,000,000 »
Էօտէնէնէ գիեան 279,000,000 »
Սիկուրթալը խանէլէրին գէմէրի 21,500,000 »

1828 L'UNION DE PARIS

ԷՕՄՐ ՏԻՐԱԼԻՔԻ

Սէրմաեէ վէ իխթիսաթ 158,000,000 ֆր.
1900 մագազուլաթը 12,000,000 »
Էօտէնէնէ գիեան 129,000,000 »
Սիկուրթալը էօմիւր 272,000,000 »

ՊՈՒ ՇԻՐՔԷԹ դանէթ միւասիտ չէրքիթ իլէ Թիւրքիստան սիկուրթա գայտիսէր

ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱԼԸ ասախի միխթէլիֆ սուրէթաէ վէ խուսուսի էնվէն։

Ֆիեսէլա էօմիւր սիկուրթա իսէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ԳԱՆԳԱՍԸ «Պանգ Օթթօմանտ» սլուգ, Սթանպոլ Աժանսը ասխէ Սթանպուլտա Սուլթան Համամիէնտա Գաթիրրոք Օղլու բասաժէնտա սորը։

ԶԱՐԴԱՐԱՆՔ ՀԱՐՍԻ ՄՈՄԵՐՈՒ

Տ. ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Զագմագճիլար Եօղուս, Մեծ Նոր խանի մէջ, վարի յարկ, թիւ 47

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԵԼՈՒՈՊ ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆԻ

ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ՄՈՄԵՐՈՒ փառաւոր զարդարումներովը ՀԱՄԲԱՒՈՐ եղած սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին ամէն տեսակ մոմաջ երիզ, լեմոն ծաղիկ, կրլանդ, քոդք, ձեռնոց, սնտուկ, արծաթապատ ափսէ և մկրատութեան հագուստ։

Անգամ մը կ'արժէ այցելել սոյն վաճառատունը, տեսնելու համար ապրանաց տեսակի ճոխութիւնն ու ազնուութիւնը, և չատ մը ֆանթէզի ձեւեր մոմի կապուածներու որ ամէնէն դժուարահաճն իսկ կրնայ գոհացնել։

Մասնաւոր յանձնարարութիւնք կը կատարուին խնամքով և ճշդապահութեամբ։

ՄԻ՝ ԽԱԲՈՒԻՐ ՈՒՐԻՇ ՏԵՂ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ԶՈՒՆԻ

ՏՊԱՐԱՆ

ՆԵՐՍԷՍ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ-ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Քիւչիւք Սէրր Էճէնսի խան

Ծանօթ Տպարան, յարգոյ հասարակութենէն վայելած համակրանքէն քաջալերեալ, այս անգամ բերել տուած նորագոյն մեքենաներու շնորհիւ պատրաստ է ամէնէն դժուարահաճներն իսկ գոհացնել։

ՄԱՍՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տպարանիս մէջ կը պատրաստուին, նամակագրութիւններ, պատասխանագրութիւններ, փոխառնագրիրներ, չէքեր, հարստանիկներ գասթեր, հրաւիրագրիրներ, ազդեր, դաթարկներ՝ ամէն լեզուէ, ինչպէս նաեւ վաճառականաց վիմագրատան, տպագրական և կազմի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործեր։

«Մանազդ» կը պատրաստուի կէս ժամուան մէջ

1000 նամակագրութիւն 10 դրուշ, 100 այցեքարթ 5 դրուշ

100 դրշ.ի ապապրանք ընողին մէկ տուփ այցեքարթ կը նուիրուի։

Գաւառներէ եկած ամէն յանձնարարութիւն փութով և դիւրամատչելի կերպով կը կատարուի։

ԼԱ ՔՕՆՖԻԱՆՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻ ԴԷՄ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1844ԻՆ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Երաշխ. դրամագլուխ	56,000,000 Ֆրանկ
Մինչեւ 1901ի վերջը վճարուած վնաս	101,720,000 »

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Երաշխ. Դրամագլուխ	36,000,000 Ֆրանկ
Մինչեւ 1901ի վերջը վճարուած վնաս	25,000,000 »
Ապահովագրուած գումար	321,000,000 »

Ընդհանուր ծովային ապահովագրութիւն հիմնեալ 1818ին

ԼԱ ՔՕՆՖԻԱՆՍ, կը գտնուի Ֆրանսայի կառավարութեան և չորս պետական ժողովներու քննիչներուն տակ։

Այս վարչի ընկերութիւնը գրեթէ ամէնէն մեծ վարկը կը վայելէ ամէն կողմ, որուն գործառնութեանց և վճարելիութեան վրայ գաղափար մը առնուն համար հոս թուենք մէկ քանին այն հանրաճանաչ մեծ հաստատութիւններէն, որոնք ապահովագրուած են ԼԱ ՔՕՆՖԻԱՆՍԻ։

Ֆրանսայի նաւահանգիստներու և գաւառներու կարգ մը պաշտօնատուներէն զատ, Բարիզի՝ Օրլեան, Վօվիլ, Նուվոթէ, Ամպիկիս, Ֆոլի-պրամաթիք և ուրիշ բազմաթիւ թատրոններ։

Պոն Մարշէն, Լուվրի վաճառատունները, Բիկմալիոնը, Բրէնթանի, Գէժառտինէսի, Օթէլ աք Վիլի և Սամարիթէնի մեծ վաճառանոցներ։

Գանք որ Ֆրանսի մասնաճիւղերը, Բէլճիք, Գերմանիա, Գալիա, Մեսագէրիներ, Քիւրտ Լիոնէն, Ֆրանսայի կեդր. Դեղարանը, Լուսառի հանքերը, կենդանաբանական պարտէզը են։

* * *

Այս պերճախօս թուականներէն ետք, ա՛լ աւելորդ է խօսիլ այս ընկերութեան վրայ, որ, ինչպէս բարիք, ամենամեծ վարկ մը կը վայելէ ամէն կողմ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է ԲՐԷՏՅԻ ԼԻՈՆԷՆ

ԼԱ ՔՕՆՖԻԱՆՍԻ Պոլսոյ կողմի գործակալութիւն

Պոլիս, Մահմուտ Փասա, Պէօյիւք Երլրզ խան, թիւ 14,

ԳԱՌՆԻԿ ԱՃԱՌԵԱՆ

Որ միանգամայն Պոլսոյ կողմի գործակալն է COMPAGNIE D'ASSURANCE GÉNERAL MARITIME (Ընդհ. ծովային ապահովագրական) Ընկերութեան։

Մանրամասն ամէն տեղեկութիւն հաճութեամբ կը տուին բոլոր դիմողներուն։

ՏՕՔԹ. ԻԶԶԷԹ ՔԷԱՄԻԼ

ԷՄՐԱԶԸ ՃԻԼՏԻՃԷ ՎԷ ԷՖԷՐԷՆՃԻՃԷ

ՄԻԻԹԷԽԱՍՍԸՄԸ

Թապիզը մուսաֆիէյէ եաչատան հասել օլան վէ չէրքէն պիր մանզարէ իրայէ իտէն քիբրիթլերի վէ հիչ պիր չէյէ մէպնի օլմայան սաչլարընը բէնկինտէ պիր Թէֆիյէ հասել ԻԹՄէքսիզին ազ զէմանան Թէտավի իսէր։ Վէ եէնի վէ էսկի պէլ սօղուգլուղունը ասլա իզտրրապ հասել ԻԹՄէքսիզին սօն ուսուլ իլէ Թէտավի իտէր վէ ֆրէնկի եարէ վէ իզլէրինին ազ զէմանան Թէտավի իսէր։

Բազար վէ ճումասատան մատտա հէր կիւն սաաթ օն պուչուգտան սօնրա Շանզատ գարտաղլու հիվարընա Լէֆթէր էֆ.նին էճզախանէսինտէ, վէ 7էն 8է գասար Սուլթան Ահմէտտէ Պէյլէրիյէ պաղչէսի գարշուսընտաքի ձորճի էֆ.նին էճզախանէսինտէ պուլունուր։

Գրիգոր Յովհաննէսեան

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺ ՎԿԱՅԵԱԼ ԲԱՐԻԶ

Կը դարմանէ նորագոյն մեթոտով, ակռաի պէս պէս հիւանդութիւնները։ Ակռայ կը լեցնէ զանազան տեսակ մատաղներով՝ ինչպէս ոսկի, բլաթին։ կը չինէ արհեստական ակռաներ, տոկուն, ձեւաւոր և իրաքանչիւրին հաճելի յարմար։

Իր դարմանատունը հաստատած է Մագրիգիւղի մէջ, Պօսֆան փողոց թիւ 1, ուր կ'ընդունի հինգշաբթի օրերը միայն։

Երեքշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերն ալ, ըստ առաջնոյն, Գաղաթիոյ, իր բնակավայրը կ'ընդունի եէնի-Զէյմէ փողոց թիւ 2 (Մէսիհիբարաի պանսիոնցին փողոցին ուղղութեամբ)։ Զուրեքշաբթի օրերը ձրի։

Գիները միւս դիւրամատչելի կը մնան

13—20